

การศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา
กรกฎาคม 2561

THE PROBLEMS OF INTERNATIONAL MUSIC TEACHING IN THE LOWER
SECONDARY EDUCATION LEVEL AT SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE
OF EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 BANGKOK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education (Music Education)
at Srinakharinwirot University

JULY 2018

การศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา
กรกฎาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา

กรกฎาคม 2561

ณรงค์วิชัย วงษ์สินธุ์. (2561) การศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาโท กศ.ม.(ดนตรีศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. สิขพันธ์ แสง ย่านเดิม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์,
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท ชันศิริ.

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการสอนรายวิชา
ดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คือ แบบสอบถาม จำนวน 36 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ (N) ค่าเฉลี่ย(\bar{X}) ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D). และประมวลผลด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC

ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปของครูผู้สอนดนตรีเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีวุฒิ
การศึกษา ระดับปริญญาตรี ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรีและทำการสอนดนตรีสากลมากที่สุด
ประสบการณ์ทางวิชาดนตรีส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนดนตรีและแต่สามารถเล่นดนตรีได้ สภาพการเรียน
การสอน พบว่า มีระดับปฏิบัติเกี่ยวกับการแปรหลักสูตรไปสู่การสอนและการจัดกิจกรรมการสอน
ดนตรีอยู่ในระดับมากที่สุด การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลด้าน
ดนตรีและด้านความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาสาระวิชาดนตรี อยู่ใน ระดับมากที่สุด มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ครูผู้สอนถนัด อยู่ใน มากที่สุด มีทัศนะในเรื่อง
สภาพแวดล้อมห้องเรียนวิชาดนตรี อยู่ในระดับมาก มีทัศนะ เกี่ยวกับสภาพและความพร้อมของ
อุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี อยู่ในระดับมากที่สุด และมี ทัศนะเกี่ยวกับการ สนับสนุนจาก
ผู้บริหาร โรงเรียน อยู่ในระดับมาก

THE PROBLEMS OF INTERNATIONAL MUSIC TEACHING IN THE LOWER
SECONDARY EDUCATION LEVEL AT SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE
OF EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 BANGKOK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education (Music Education)
at Srinakharinwirot University

JULY 2018

Narongwit Wongsin. (2018). *The Problems of International Music Teaching in the Lower Secondary Education Level at Secondary Schools under the Office of Educational Service Area 1 Bangkok*. Master thesis, M.Ed (Music Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst Prof Dr. Sitsake Yanderm, Asst Prof Dr. Prapansak Pumin, Assoc. Prof Dr. Kovit Kanthasiri.

This survey research aimed to study the problems of international music teaching in the lower secondary education level at secondary schools under the Office of Educational Service Area 1 Bangkok. The samples of the research were 134 music teachers in the basic education curriculum at secondary schools under the Office of Bangkok Educational Service Area 1. The research tool was a 36-item questionnaire. The data collected were analyzed by finding out Percentage (N), Mean (\bar{X}) and Standard Deviation (S.D), and were evaluated by SPSS/PC package software.

The general information of the samples were as follows: The majority of the music teachers were males who graduated with a bachelor's degree, unpossessed educational background in music, and mostly taught international music. For music experiences, most of them had never studied music before. Nonetheless, they were able to play music. For instructions, the implementation of transforming courses of instruction to music activities was at the highest level. Also, the use of instructional media in teaching, the evaluation on music and the content knowledge of music courses were at the highest level. The skills of using music instruments that the teachers were expert in were at the highest level. The attitudes about the environment of music classrooms were at a high level. The attitudes about conditions and availability of music equipment and instruments were at the highest level. And the attitudes about the support from school administrators were at a high level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลิขิตเศก ยานเติม อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก ในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และมอบ คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มดำเนินการวิจัยจนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศักดิ์ พุ่มอินทร์ อาจารย์ ดร.ชนิตา ตั้งเดชะหิรัญ อาจารย์ ฌานิก หวังพานิช ที่ให้ข้อเสนอแนะ คำ แนะนำที่ดีในการชี้แนะข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำงานวิจัยทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท ชันชศิริ ศาสตรเมธีสาขา ศิลปกรรมศาสตร์ด้านดนตรีสากล ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยที่ให้เกียรติมาเป็นประธาน กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณครู และบุคลากรใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร ทุกๆท่านที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กรุณาให้ ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ พี่ๆเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท ดนตรีศึกษารุ่นที่ 1 ทุกท่านที่ให้กำลังใจตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนครศรีและคุณแม่องศ์นิตย์ วงษ์สินธุ์ บิดามารดาของ ข้าพเจ้าที่มอบชีวิตที่ดีงาม และพร้อมสนับสนุนทุกอย่างในการดำเนินชีวิตและการศึกษาของ ข้าพเจ้า

สุดท้ายนี้คุณค่าและคุณประโยชน์อันได้มาจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็น เครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งหลายที่มีได้ เอ่ยนามอันได้ให้การสนับสนุนและทำให้ผู้วิจัยทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จด้วยดี

ณรงค์วิชัย วงษ์สินธุ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
การสอน	4
ความหมายของการสอน	4
หลักสูตรมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	9
หลักสูตรดนตรี	15
ทฤษฎีหลักสูตร	15
รูปแบบของหลักสูตร	17
การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน	17
การจัดสื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่เรียน	20
ผู้เรียน	21
การประเมินผลหลักสูตร	22
การศึกษาดนตรีในแต่ละระดับชั้น	23
หลักสูตรการเรียนการสอนทั่วไปของโรงเรียนดนตรีต่างประเทศ	25
หลักสูตรของ Trinity College of Music London	25
หลักสูตรของ Bastien Piano Basics ของประเทศ สหรัฐอเมริกา	26
หลักสูตรการสอนดนตรีขององค์กรจากประเทศออสเตรเลีย Australian Music Examinations Board	27
หลักสูตรของประเทศญี่ปุ่น โรงเรียนดนตรีสยามกลการ(Yamaha)	30
ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย	32
ประวัติการเรียนการสอนดนตรี	32
ห้องเรียนดนตรีและสื่อการสอน	33
รายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
รายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	40
การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
สรุปผลการวิจัย	50
อภิปรายผล	50
ปัญหา	57
ข้อเสนอแนะ	58
ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ	58
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	58
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	64
ประวัติย่อผู้วิจัย	69

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงตัวชี้วัดในสาระที่2(ดนตรี)มาตรฐานที่ 2.1 ระดับประถมศึกษา.....	10
2	แสดงตัวชี้วัดในสาระที่2(ดนตรี)มาตรฐานที่ 2.1 ระดับมัธยมศึกษา.....	11
3	แสดงตัวชี้วัดในสาระที่2(ดนตรี)มาตรฐานที่ 2.2 ระดับประถมศึกษา.....	13
4	แสดงตัวชี้วัดในสาระที่2(ดนตรี)มาตรฐานที่ 2.2 ระดับมัธยมศึกษา.....	14
5	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	44
6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์.....	45
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสถานที่.....	46
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับด้านการวัดผลและประเมินผลด้าน วิชาดนตรีสากล.....	47

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในตัวเอง ในฐานะความเป็นศาสตร์ ดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทฤษฎี ประวัติการดนตรี และการปฏิบัติเครื่องดนตรี ต่างก็เป็นเหตุเป็นผล และเป็นความเข้าใจ ส่วนความเป็นศิลปดนตรีเป็นเรื่องของความรู้สึก สุนทรีย์ หรือความงาม ย่อมอยู่เหนือความหมาย ความซาบซึ้งในความงามอะไรสักอย่างหนึ่ง รู้ว่าสวย รู้ว่างาม รู้ว่าไพเราะ ไม่สามารถบรรยายออกมาเป็นภาษาเขียนได้ ถึงบรรยายได้ก็ไม่ถึงซึ่งความสวยงาม ความไพเราะที่เราซาบซึ้งในความงาม หรือความไพเราะ ไม่สามารถวัดปริมาณในทางศาสตร์ได้ดังนี้ (ธนาкарแพทย์. 2541: 9) การให้การศึกษาทางด้านดนตรีนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาประเทศชาติ และพัฒนาสังคมโลก กล่าวคือ ดนตรีเป็นศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวพันต่อมวลมนุษยชาติ ความสำคัญของดนตรีทำให้ผู้รู้ได้สัมผัสกับโสตศิลป์ อันนำไปสู่ความรู้สึกภายในจิตใจ ทำให้เกิดความอิมเม็บบ ชื่นชม และเห็นคุณค่าในความงามของดนตรี ซึ่งความรู้ดังกล่าวไม่ได้รับรู้หรือสัมผัสได้ทุกคน หากแต่ต้องเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ การได้รับรู้และเกิดความรู้สึก ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2536: 38)

การเรียนรู้แนวใหม่ของระบบการศึกษาไทย ได้จัดให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่ได้เรียนวิชาดนตรี เพราะดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ดนตรีจะส่งเสริมให้เด็กไทยมีความเฉลียวฉลาด การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก จำเป็นต้องกระตุ้นให้สมองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้จากสิ่งรอบๆตัว โดยผ่านทางประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆของร่างกาย จะทำให้เด็กๆตื่นเต้น สนุกสนานไปกับธรรมชาติ การสัมผัสสิ่งแวดล้อมรับรู้ความรู้สึกรอบตัว ที่แปลกใหม่ จะทำให้จิตสำนึกของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น

ในระยะเริ่มแรกของการเจริญเติบโต สมองจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เซลล์สมองที่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อใยประสาทและจุดเชื่อมต่อเพิ่มขึ้นตามลำดับ ถ้าหากเด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในช่วงเวลาที่เหมาะสม (ตั้งแต่หลังคลอดจนถึงวัยรุ่นระยะเริ่มต้น) ความสามารถในการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ยิ่งถ้ามีใยประสาทมาก เด็กก็จะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและฉลาดการให้การศึกษาแก่เด็กเพื่อกระตุ้นสมองให้สร้างใยประสาท โดยผ่านการเรียนรู้จากสัมผัสทั้ง 5 ตา หู ปาก จมูก และประสาทสัมผัส จึงมีความสำคัญและเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เด็กพัฒนาความฉลาดของตน

กิจกรรมการเล่นดนตรี การร้องเพลง การทำงานศิลปะ เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีความเฉลียวฉลาด มีความรู้สึกดี มองโลกในแง่ดี มีความคิดรอบคอบ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ดนตรี เป็นวิชาหนึ่งที่ใช้เสียงที่ไพเราะ ซึ่งทุกคนในโลกนี้ต้องการฟัง เสียงเป็นกระแสคลื่นที่สามารถสร้างความเคลื่อนไหว ความเคลื่อนไหวจะก่อให้เกิดการพัฒนาปัญญาและคุณภาพชีวิต คนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อมีดนตรีในหัวใจ จิตใจจะสงบ มีสมาธิ เมื่อทุกคนเป็นเช่นนั้น สังคมก็ย่อมน่าอยู่ นอกจากนี้แล้ว ดนตรียังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นคุณสมบัติของความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบแล้ว ความกลมเกลียว ความก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดี เด็กไทยจะต้องเรียนรู้ดนตรีเพื่อให้รู้และเข้าใจคุณค่าวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติอีกประการหนึ่ง ในการพัฒนาทางด้านวิชาดนตรี พื้นฐานที่สำคัญที่ส่งผลในด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี คือการพัฒนาในด้านทักษะการอ่านโน้ตสากล ในการสอนที่ผ่านมามีพบว่า นักเรียนในบางส่วน ยังขาดทักษะในด้านการอ่านโน้ตสากล จึงส่งผลมาให้ต้องมีการปรับปรุง และต้องมีการพัฒนาในทักษะนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นผลต่อการปฏิบัติเครื่องดนตรี

กลุ่มการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามสุนทรีย์ภาพ ความมีคุณค่าซึ่งผลต่อคุณภาพ ชีวิตมนุษย์ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบวิชาชีพ สาระการเรียนรู้ศิลปะแบ่งออกเป็น 3 สาระคือ ดนตรี ทัศนศิลป์ และนาฏศิลป์ โดยในส่วนของสาระดนตรีแบ่งออกเป็น 2 มาตรฐาน คือ ศ.21: เข้าใจ และแสดงออกทางดนตรีหรือสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ.2.2: เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 18)

ดังนั้นในระบบการศึกษาจึงได้บรรจุวิชาดนตรี ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงบันดาลใจ ความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งสามารถเข้าใจถึงการชื่นชมความงาม ความซาบซึ้งในความงดงามของศิลปะแขนงต่าง ๆ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ(2551:182) ได้ระบุไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรีย์ภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกายทั้งจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐาน ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ได้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ในหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ด้วยข้อจำกัดหลายประการทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบปัญหาและทำให้นักเรียนไม่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นดังนี้

จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาสภาพและปัญหาการสอนในรายวิชาดังกล่าว เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามาตรการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการสอนรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลสภาพปัญหาการสอนรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร
2. ก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนา เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ในรายวิชาอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนรายวิชาดนตรีสากล ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. สถานที่ทำการวิจัยคือเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 134 คน
3. ศึกษากับบุคลากรที่ทำหน้าเป็นผู้บริการหมวดวิชาศิลปะ (ดนตรี) และครูผู้สอนรายวิชาดนตรี
4. ช่วงเวลาที่ศึกษา ระหว่างเดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตร** หมายถึง หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. **การสอน** หมายถึง การถ่ายทอดความรู้
3. **ครูผู้สอน** หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนในรายวิชาดนตรีสากล
4. **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. **รายวิชาดนตรี** หมายถึง รายวิชาดนตรีสากล ที่มีขอบเขตเนื้อหาภายใต้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
6. **โรงเรียน** หมายถึง สถานที่สำหรับฝึกสอนนักเรียน ภายใต้การดูแลของครูหรืออาจารย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กล่าวถึงเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การสอน
 - 1.1 ความหมายของการสอน
 - 1.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
2. หลักสูตรดนตรี
 - 2.1 ทฤษฎีหลักสูตร
 - 2.2 รูปแบบของหลักสูตร
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การจัดสื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่เรียน
 - 2.5 ผู้เรียน
 - 2.6 การประเมินผลหลักสูตร
 - 2.7 การศึกษาดนตรีในแต่ละระดับชั้น
3. หลักสูตรการเรียนการสอนทั่วไปของโรงเรียนดนตรีต่างประเทศ
 - 3.1 หลักสูตรของ Trinity College of Music London
 - 3.2 หลักสูตรของ Bastien Piano Basics ของประเทศ สหรัฐอเมริกา
 - 3.3 หลักสูตรการสอนดนตรีขององค์กรจากประเทศออสเตรเลีย Australian Music Examinations Board (AMEB)
 - 3.4 หลักสูตรของประเทศญี่ปุ่น โรงเรียนดนตรีสยามกลการ (yamaha)
4. ประวัติความเป็นมาของการสอนดนตรีในประเทศไทย
5. ห้องเรียนดนตรีและสื่อการสอน
6. โรงเรียนมัธยมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การสอน

1.1 ความหมายของการสอน การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง โดยมีจะต้องถ่ายทอดอย่างเป็น ระบบ มีกระบวนการ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์ ศึกษาศาสตร์ อักษร M-Z ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553:137) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวการสอนไว้ว่า teaching การสอน : การจัดกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความคิด ความรู้สึก เจตคติค่านิยม รวมทั้งทักษะต่างๆจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน หรือจากบุคคลหนึ่งไปยังอีก บุคคลหนึ่ง โดยใช้วิธีการบอก เล่า บรรยาย อธิบาย ชี้แจง สาธิต หรือวิธีอื่นๆ ตามความเหมาะสม กับวัตถุประสงค์และสถานการณ์ซึ่งสามารถทำได้ทุกเวลาและสถานที่ไม่จำกัดเฉพาะห้องเรียนหรือ ใน เวลาเรียนเท่านั้น เป็นกระบวนการที่เน้นบทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

พจนานุกรม ศัพท์การศึกษา (2548: 258) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนไว้ว่าteaching : การ สอนการแนะนำ หรือการชี้ช่องทาง (to guide the way) ให้แก่ผู้เรียน (ไม่ใช่เป็นการบอกให้หรือหา ความรู้มา ให้แก่ผู้เรียน) แล้วให้ผู้เรียนค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเสริมให้เด็กได้เจริญงอกงามทุก ด้าน

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538: 48) ได้กล่าวเกี่ยวกับการสอนไว้ว่า การสอนหมายถึงการจัดดำเนิน กิจกรรมเพื่อส่งความรู้จากแหล่งข้อมูลไปยังผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้ขึ้นตาม เป้าหมายที่วางไว้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2555: 1) ได้กล่าวถึงการสอนว่าการสอนคือ บางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นก็ ต่อเมื่อมีการเรียนเท่านั้นไม่ว่าครูทำอะไรในชั้นเรียน ถ้านักเรียนของเขาไม่ได้เรียนรู้บางสิ่ง บางอย่างที่สำคัญเขาก็ไม่ได้สอน เมื่อผู้เรียนล้มเหลว ครูจะล้มเหลวมากกว่า

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540: 3) ได้กล่าวถึงการสอนว่า การสอนจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีเป้าหมายการสอน และการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ดีถ้า ผู้สอน รู้จักใช้ศาสตร์อย่างมีศิลป์

โดยสรุปแล้ว การสอน หมายถึงการถ่ายทอด ชี้ช่องทาง แนะนำ ข้อมูล ความรู้ ความคิด ความรู้สึก เจตคติค่านิยม รวมทั้งทักษะต่างๆจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยการเล่าจัดกิจกรรมสาธิตเพื่อ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้โดยต้องมีการวางเป้าหมายในการสอน และถ้าผู้เรียนไม่ประสบ ความสำเร็จในการเรียน ครูก็จะล้มเหลวในการสอน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพการของดนตรีศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวถึง การเรียนดนตรีตั้งแต่เมื่อเริ่มจัดหลักสูตรฉบับแรกตามพระบรม ราชโองการประกาศการเรียนหนังสือ พุทธศักราช 2438 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว การศึกษาทางด้านดนตรียังไม่มียุทธศาสตร์ ไม่มีกำหนดให้เรียนเช่นเดียวกับ วิชาหลักอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ จนกระทั่งหลักสูตรฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2491 จึงมีการขยายความเด่นชัดทางการเรียนดนตรีบ้าง และได้รับความสำคัญให้ เป็นวิชาบังคับแก่น ในหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จนกระทั่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันนี้ซึ่งในส่วน การศึกษาสาระดนตรีนั้น มีการจัดรวมอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ดนตรีเป็นวิชาที่จัดอยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีความมึคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดความสำคัญของวิชา ดนตรีไว้ว่า ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับไว้ดังนี้

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รู้และเข้าใจแหล่งกำเนิดเสียง คุณสมบัติของเสียง บทบาทหน้าที่ ความหมาย ความสำคัญของบทเพลงใกล้ตัวที่ได้ยิน สามารถท่องบทกลอน ร้องเพลง เคาะจังหวะ เคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับบทเพลง อ่าน เขียน และใช้สัญลักษณ์แทนเสียงและเคาะจังหวะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรี เสียงขับร้องของตนเอง มีส่วนร่วมกับกิจกรรมดนตรีในชีวิตประจำวัน

รู้และเข้าใจเอกลักษณ์ของดนตรีในท้องถิ่น มีความชื่นชอบ เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของดนตรีต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเสียงดนตรี เสียงร้อง เครื่องดนตรี และบทบาทหน้าที่ รู้ถึงการเคลื่อนที่ขึ้น ลง ของทำนองเพลง องค์ประกอบของดนตรี ศัพท์สังคัตในบทเพลง ประโยค และอารมณ์ของบทเพลงที่ฟัง ร้อง และบรรเลงเครื่องดนตรี ด้นสดอย่างง่าย ใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี อ่าน เขียนโน้ตไทยและสากลในรูปแบบต่าง ๆ รู้ลักษณะของผู้ที่จะเล่นดนตรีได้ดี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกของบทเพลงที่ฟัง สามารถใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมทางนาฏศิลป์และการเล่าเรื่อง

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบ อารมณ์ ความรู้สึก ของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งเดี่ยวและเป็นวงโดยเน้นเทคนิคการร้องบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการสร้างสรรค์บทเพลงอย่างง่าย อ่านเขียนโน้ต

ในบันไดเสียงที่มีเครื่องหมาย แปลงเสียงเบื้องต้นได้ รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของผลงานทางดนตรี องค์ประกอบของผลงานด้านดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น แสดงความคิดเห็นและบรรยายอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี รู้ถึงอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง เข้าใจถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม

รู้และเข้าใจที่มา ความสัมพันธ์ อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรม ในยุคสมัยต่าง ๆ วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รู้และเข้าใจรูปแบบบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภทและจำแนกรูปแบบ ของวงดนตรีทั้งไทยและสากล เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อการสร้างสรรค์ดนตรี เปรียบเทียบอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับจากดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากล ในอัตราจังหวะต่าง ๆ มีทักษะในการร้องเพลงหรือเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงโดยเน้นเทคนิคการแสดงออกและคุณภาพของการแสดง สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์การเล่นดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถนำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ

วิเคราะห์ เปรียบเทียบรูปแบบ ลักษณะเด่นของดนตรีไทยและสากลในวัฒนธรรม ต่าง ๆ เข้าใจบทบาทของดนตรีที่สะท้อนแนวความคิดและค่านิยมของคนในสังคม สถานะทางสังคมของนักดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างแนวทางและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรี

ดนตรีในทางการศึกษา

มนุษย์เห็นความสำคัญของดนตรีมาตั้งแต่โบราณกาล มีการนำดนตรีเข้าไปประกอบพิธีการตามความเชื่อเกี่ยวกับ ภูติผีปีศาจ ลัทธิทางศาสนา การทำงาน การร้อง การเต้นรำ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง แม้จะยังไม่สามารถอธิบายคุณค่าของดนตรีได้เป็นข้อสรุปที่ชัดเจนก็ตาม ยุคอารยธรรมกรีก ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนดนตรี (Music School) ในกรุงเอเธนส์ขึ้นเป็นครั้งแรก สมัยต่อมา อาณาจักรโรมันมีอำนาจ โรงเรียนได้บรรจุวิชาดนตรีไว้ในหลักสูตรการศึกษาศิลปศาสตร์ 7 ประการ (Seven Liberal Arts) โดยถือเป็น 1 วิชาในหมวดวิชาชั้นสูง (Quadrivium) (Boven, 1975) และนับตั้งแต่ยุคกลางเป็นต้นมา การศึกษาวิชาการทางดนตรีได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทั่วยุโรปตะวันตก คุณค่าของดนตรีในยุคหลังนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศาสนาสุนทรียภาพ และตอบสนองความต้องการการแสดงออกของมนุษย์

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรองวิชาดนตรีให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาของชาติ คำว่า "ดนตรีศึกษา" (Music Education) เป็นคำที่องค์การการศึกษาของอเมริกา (National Education Association) ตั้งขึ้น เพื่อเน้นความสำคัญของวิชาดนตรีที่จะต้องประกอบอยู่ในหมวดการศึกษาทั่วไป (General Education) ซึ่งในระยะแรกๆ การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่เป้าหมาย 2 ประการ คือ ความสามารถในการอ่านโน้ต และการขับร้อง และต่อมาได้เพิ่มการเรียนดนตรีภาคปฏิบัติ ความซาบซึ้งทางดนตรี (Music Appreciation) และความเข้าใจในเนื้อหาสาระของดนตรี (Music Concepts) เข้าไปในจุดประสงค์ของการสอนดนตรี (ธวัชชัย. 2543:

1-2) คุณค่าของดนตรีสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา กล่าวคือ พัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม พัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ การสร้างสรรค์ลักษณะนิสัย รสนิยม และสุนทรียภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินชีวิต และในช่วง 10 ปีสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างกว้างขวาง มีการกำหนดมาตรฐานแห่งชาติ (National Standard) ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนดนตรีเน้นไปที่ผลของกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ (Creative Process) เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา การจินตนาการ การตั้งคำถาม การสร้างแนวคิดใหม่ๆ มีความสามารถในการวิเคราะห์ รวมทั้งนำประสบการณ์ทางดนตรีไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (Massachusetts, 1995)

ดนตรีในระบบการศึกษาของไทย ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ มีการปรับเปลี่ยนบ้างในส่วนของศิลปะวัฒนธรรมประจำชาติ จุดประสงค์ของการสอนวิชาดนตรี กระบวนการเรียนการสอน ทั้งก่อนและหลังการปฏิรูปการศึกษาของไทยจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากสังคม

ดนตรีเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับคนในสังคม การสร้างสรรค์งานดนตรีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน แม้ว่าบางช่วงสมัยดนตรีอาจได้พบกับสภาวะวิกฤติบ้าง แต่ก็ยังสามารถดำรงคุณค่าให้อยู่คู่สังคมในปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ โดยในที่นี้จะกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความเจริญทางวัฒนธรรม

ดนตรีมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวัฒนธรรมของชาติ ในอดีตประเทศไทยมีการนำดนตรีไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางประเพณีต่างๆ ทั้งในพระราชพิธี และพิธีกรรมต่างๆ ของประชาชน เช่นในอดีตเมื่อสมเด็จพระบรมราชินีทรงมีพระประสูติกาลเป็นพระราชธิดาก็จะมีการบรรเลงวงปี่พาทย์เป็นต้น สำหรับกิจกรรมทางประเพณีของประชาชนจะมีการนำวงดนตรีไปบรรเลงเป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานทำขวัญนาคนงานมงคลสมรส งานวันเกิด งานสมโภชเฉลิมฉลองต่างๆ งานเทศกาลตามประเพณี งานศพ เป็นต้น ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันทำให้คนไทยมีความรัก ความผูกพันกับวิถีชีวิตและประเพณีไทย มีความคิดและมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีจนเกิดความรู้สึกว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยเฉพาะดนตรีไทยที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของไทยได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันทุกประเทศในโลกต่างมีงานศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังที่พบเห็นได้เสมอในงานสำคัญต่างๆ เช่น ในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ประเทศที่เป็นเจ้าภาพจะแสดงออกอย่างชัดเจนในการนำศิลปวัฒนธรรมของชาติตนมาแสดงเพื่ออวดให้ชาวโลกได้ชื่นชมสะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยก็เช่นเดียวกันเมื่อได้รับหน้าที่เป็นประเทศเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศหรืองานต้อนรับอาคันตุกะจากต่างประเทศ รัฐบาลไทยก็จะนำศิลปะการแสดงประเภทต่างๆ และการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยมาจัดแสดง

2. ปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้งานดนตรีกลายมาเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งเทคโนโลยีต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อนำมาใช้พัฒนางานดนตรีให้คนในสังคมเข้าถึงดนตรีได้ง่ายมากขึ้นนั้น เกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อโทมัส อัลวา เอดิสัน (Thomas Alva Edison) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันได้คิดประดิษฐ์เครื่องบันทึกเสียงขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2420 วงการดนตรีทั้งไทยและสากลก็ได้นำเครื่องบันทึกเสียงดังกล่าวมาสร้างสรรค์งานดนตรี บันทึกเสียงเพลงเสียงขับร้อง เสียงปราศรัยและข้อมูลเสียงต่างๆ ไว้เป็นสมบัติให้ชนรุ่นหลัง ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาใช้ศึกษาหาความรู้ได้มาจนถึงปัจจุบัน

3. ปัจจัยด้านการสืบทอดดนตรีของศิลปิน

ในอดีตการสืบทอดดนตรีของศิลปินดนตรี จะเป็นการเรียนรู้ในสำนักดนตรี มีครูเป็นศูนย์กลางของความรู้ มีสำนักดนตรีที่เจ้านาย ข้าราชการหรือผู้มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจอุปถัมภ์ ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ครูดนตรีรุ่นเก่าตัวเองไปเป็นผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิในสถานศึกษาต่างๆ การสืบทอดดนตรีไทยพัฒนาให้สอดคล้องกับการก้าวไปของโลกสมัยใหม่ โดยได้เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาแทนที่การศึกษาในวังหรือในวัดเหมือนในอดีต

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนและก้าวเข้าสู่การเรียนดนตรีในระดับปริญญาตรีปริญญาโทและปริญญาเอก ก็ได้กลับเข้ามาเป็นมาเป็นครูอาจารย์ร่วมกับครูผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยและมาเป็นครูสอนดนตรีให้แก่นักเรียนรุ่นต่อๆ มา

ระบบการสืบทอดดนตรีไทยที่กล่าวมา ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสเรียนดนตรีไทยกันได้อย่างกว้างขวาง มีตำราเรียนดนตรี เครื่องดนตรีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิชาการดนตรีไทยดำรงอยู่คู่กับสังคมและวัฒนธรรมไทยต่อไป

1.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

สำหรับการกำหนดตัวชี้วัดในชั้นปีที่ศึกษานั้น ได้ถูกระบุในสาระที่ 2 (ดนตรี) โดยแบ่งออกเป็น 2 มาตรฐานสำคัญ คือ ศ. 2.1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นดังนี้

ตาราง 1 แสดงตัวชี้วัดชั้นปีในสาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.1 ในระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดชั้นปี					
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
	<p>4. ร้องเพลงง่ายๆ ที่เหมาะสมกับวัย</p> <p>5. บอกความหมายและความสำคัญของเพลงที่ได้ยิน</p>	<p>5. เคลื่อนไหวท่าทางสอดคล้องกับอารมณ์ของเพลงที่ฟัง</p> <p>6. แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเสียงดนตรี เสียงขับร้องของตนเองและผู้อื่น</p> <p>7. นำดนตรีไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือโอกาสต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>5. ร้องเพลงโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง</p> <p>6. ใช้และเก็บเครื่องดนตรีอย่างถูกต้องและปลอดภัย</p> <p>7. ระบุว่าดนตรีสามารถใช้ในการสื่อสารเรื่องราว</p>	<p>5. ร้องเพลงไทยหรือเพลงสากลหรือเพลงไทยสากลที่เหมาะสมกับวัย ดนตรีที่มีจังหวะและทำนองง่ายๆ</p> <p>6. ดนตรีง่ายๆ โดยใช้ประโยคเพลงแบบถามตอบ</p> <p>7. ใช้ดนตรีร่วมกับกิจกรรมในการแสดงออกตามจินตนาการ</p>	<p>4. ใช้เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบ การร้องเพลง</p> <p>5. บรรยายความรู้สึกที่มีต่อดนตรี</p> <p>6. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทำนอง จังหวะ การประสานเสียง และคุณภาพเสียงของเพลงที่ฟัง</p>

สาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นดังนี้

ตาราง 2 แสดงตัวชี้วัดชั้นปีในสาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.1 ในระดับมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – ม. 6
1. อ่าน เขียน ร้อง โน้ตไทยและโน้ตสากล	1. เปรียบเทียบการใช้องค์ ประกอบดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน	1. เปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น	1. เปรียบเทียบรูปแบบของบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท
2. เปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน	2. อ่าน เขียนร้องโน้ตไทยและโน้ตสากล ที่มีเครื่องหมายแปลงเสียง	2. ร้องเพลง เล่นดนตรีเดี่ยว และรวมวง โดยเน้นเทคนิคการร้อง การเล่น การแสดงออก และคุณภาพเสียง	2. จำแนกประเภทและรูปแบบของวงดนตรี ทั้งไทยและสากล
3. ร้องเพลงและใช้เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการร้องเพลงด้วยบทเพลงที่หลากหลายรูปแบบ	3. ระบุปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี	3. แต่งเพลงสั้น ๆ จังหวะง่าย ๆ	3. อธิบายเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมสร้างสรรค์งานดนตรีแตกต่างกัน
4. จัดประเภทของวงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ	4. ร้องเพลง และเล่นดนตรีเดี่ยว และรวมวง	4. อธิบายเหตุผลในการเลือกใช้อุปกรณ์ดนตรีในการสร้างสรรค์งานดนตรีของตนเอง	4. อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากลในอัตราจังหวะต่าง ๆ
5. แสดงความคิดเห็นที่มีต่ออารมณ์ของบทเพลงที่มีความเร็วของจังหวะ และความดัง-เบา แตกต่างกัน	5. บรรยายอารมณ์ของเพลงและความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่ฟัง	5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานดนตรีของตนเองและผู้อื่น	5. ร้องเพลง หรือเล่นดนตรีเดี่ยว และรวมวง โดยเน้นเทคนิคการแสดงออก และคุณภาพของการแสดง
	6. ประเมินพัฒนาการทักษะทางดนตรีของตนเองหลังจากการฝึกปฏิบัติ	6. อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม	

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – ม. 6
<p>7. นำเสนอตัวอย่างเพลงที่ตนเองชื่นชอบ และอภิปรายลักษณะเด่นที่ทำให้งานนั้นน่าชื่นชม</p> <p>8. ใช้เกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพงานดนตรีหรือเพลงที่ฟัง</p> <p>9. ใช้และบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ</p>	<p>7. ระบุงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง</p>	<p>7. นำเสนอ หรือจัดการแสดงดนตรีที่เหมาะสม โดยการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มศิลปะ</p>	<p>6. สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์และการเล่นดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p> <p>7. เปรียบเทียบอารมณ์ และความรู้สึกที่ได้รับจากงานดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน</p> <p>8. นำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ</p>

ในสาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล มีการกำหนดตัวชี้วัดในชั้นปีที่ศึกษา ในระดับประถมศึกษาเป็นดังนี้

ตาราง 3 แสดงตัวชี้วัดชั้นปีในสาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.2 ในระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดชั้นปี					
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. เล่าถึงเพลง ในท้องถิ่น 2. ระบุสิ่งที่ ชื่นชอบใน ดนตรีท้องถิ่น	1. บอก ความสัมพันธ์ ของเสียงร้อง เสียงเครื่อง ดนตรีในเพลง ท้องถิ่น โดย ใช้คำง่าย ๆ	1. ระบุลักษณะ เด่นและ เอกลักษณะ ของดนตรี ในท้องถิ่น	1. บอกแหล่ง ที่มาและความ สัมพันธ์ของวิถี ชีวิตไทย ที่สะท้อน ในดนตรีและ เพลงท้องถิ่น	1. อธิบาย ความสัมพันธ์ ระหว่างดนตรี กับประเพณีใน วัฒนธรรม ต่าง ๆ	1. อธิบาย เรื่องราวของ ดนตรีไทยใน ประวัติศาสตร์ 2. จำแนกดนตรี ที่มาจาก ยุคสมัย ที่ต่างกัน
	2. แสดงและ เข้าร่วม กิจกรรม ทางดนตรี ในท้องถิ่น	2. ระบุ ความสำคัญ และประโยชน์ ของดนตรีต่อ การดำเนิน ชีวิตของคนใน ท้องถิ่น	2. ระบุ ความสำคัญ ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม วัฒนธรรมทาง ดนตรี	2. อธิบาย คุณค่าของ ดนตรีที่มา จาก วัฒนธรรมที่ ต่างกัน	3. อภิปราย อิทธิพลของ วัฒนธรรมต่อ ดนตรีใน ท้องถิ่น

สาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล มีการกำหนดตัวชี้วัดในชั้นปีที่ศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาเป็น ดังนี้

ตาราง 4 แสดงตัวชี้วัดชั้นปีในสาระที่ 2 (ดนตรี) มาตรฐาน ศ 2.2 ในระดับมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – ม. 6
1. อธิบายบทบาท ความสัมพันธ์และอิทธิพล ของดนตรีที่มีต่อ สังคมไทย	1. บรรยายบทบาท และอิทธิพลของดนตรี ในวัฒนธรรมของ ประเทศต่าง ๆ	1. บรรยาย วิวัฒนาการของ ดนตรีแต่ละยุคสมัย	1. วิเคราะห์รูปแบบ ของดนตรีไทยและ ดนตรีสากลในยุคสมัย ต่าง ๆ
2. ระบุความหลากหลาย ขององค์ประกอบ ดนตรีในวัฒนธรรม ต่างกัน	2. บรรยายอิทธิพล ของวัฒนธรรม และ เหตุการณ์ ในประวัติศาสตร์ที่มี ต่อรูปแบบของดนตรี ในประเทศไทย	2. อภิปรายลักษณะเด่นที่ ทำให้งานดนตรีนั้น ได้รับการยอมรับ	2. วิเคราะห์สถานะ ทางสังคมของนัก ดนตรีในวัฒนธรรม ต่าง ๆ 3. เปรียบเทียบลักษณะ เด่นของดนตรีใน วัฒนธรรมต่าง ๆ 4. อธิบายบทบาทของ ดนตรี ในการ สะท้อนแนวความคิด และค่านิยมที่ เปลี่ยนไปของคน ใน สังคม 5. นำเสนอแนวทางใน การส่งเสริมและ อนุรักษ์ดนตรี ใน ฐานะมรดกของชาติ

จากหลักสูตรการศึกษาไทยขั้นพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาในหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาดนตรีมากขึ้นนับจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีขั้นพื้นฐาน สารสำคัญทางดนตรีต่าง ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ประโยชน์ของดนตรี ประเภทของดนตรี โอกาสในการเลือกใช้ดนตรี ดนตรีในวัฒนธรรมทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการปฏิบัติดนตรีตามโอกาส เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าประโยชน์และตระหนักคุณค่าของดนตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ศิลปะในหลักสูตร แต่เนื่องจากเป็นการจัดการศึกษาที่มีข้อจำกัดทางด้านการบริหารจัดการศึกษาอย่างมาก เช่น ขนาดของโรงเรียน ความพร้อมทางด้านอาคาร สถานที่ สื่อการเรียนการสอน บุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางดนตรีโดยตรง หรือ มีความเชี่ยวชาญในการสอนบางสาขา ไม่สามารถสอนได้ครอบคลุมตามเนื้อหาหลักสูตรที่วางไว้ หนังสือเรียนและแหล่งศึกษาหาความรู้ที่ไม่เพียงพอ การขาดงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการศึกษาดนตรี เหล่านี้ยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบการศึกษาไทย ซึ่งจะเห็นได้จากผู้เรียนจำนวนมากที่ต้องการศึกษาการปฏิบัติดนตรีอย่างจริงจัง หรือ ต้องการศึกษาด้านดนตรีในระดับอุดมศึกษา ต่างต้องขวนขวายไปศึกษาเพิ่มเติมตามสถาบันดนตรีเอกชนนอกกระบบ หรือ ไปศึกษาหาความรู้กับครูดนตรีผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมความพร้อมดังกล่าว

2. หลักสูตรดนตรี (มาริสา สิมานนท์, 2547)

เมื่อกล่าวถึงหลักสูตรดนตรี ย่อมจะมีความหมายกว้างขวางเกินความไปได้ตั้งแต่หลักสูตรดนตรีในระดับต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา นอกจากนี้ในแต่ละระดับการศึกษาย่อมจะมีหลักสูตรดนตรีในสองลักษณะคือ หลักสูตรดนตรีศึกษา หรือดนตรีทั่วไป (general music) ซึ่งเป็นหลักสูตรดนตรีภาคบังคับในระบบการศึกษาทั่วไป (general education) และหลักสูตรดนตรีเฉพาะ (Specialized music) ซึ่งเป็นหลักสูตรดนตรีสำหรับผู้ต้องการเรียนดนตรีเป็นวิชาเอก ในประเทศไทยการศึกษาระดับประถมเป็นการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรดนตรีจึงเป็นหลักสูตรดนตรีศึกษา ในระดับมัธยมหลักสูตรดนตรีมีทั้งสองลักษณะคือ เป็นหลักสูตรดนตรีศึกษา และหลักสูตรดนตรีเฉพาะ ในระดับอุดมศึกษาหลักสูตรดนตรีจะเป็นในรูปของวิชาเอก หรือวิชาโท ซึ่งเป็นหลักสูตรดนตรีเฉพาะ การศึกษาอีกวิชาหนึ่งคือ ระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี หลักสูตรดนตรีจะเป็นลักษณะของดนตรีศึกษาเช่นกันก่อนที่จะกล่าวถึงหลักสูตรดนตรีในระดับต่าง ๆ ขอกล่าวถึงทฤษฎีหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาวิเคราะห์หลักสูตรในแต่ละระดับขั้นต่อไป

2.1 ทฤษฎีหลักสูตร

การเรียนการสอนดนตรี เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยนำความรู้ความบันเทิงให้กับสังคม ดนตรีเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาติให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นเครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีอีกด้วย เนื้อหาของดนตรีนั้นครอบคลุมหลายด้านดังต่อไปนี้

1. ความซาบซึ้งในดนตรี ความซาบซึ้งในดนตรีนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าใจ และชื่นชมในคุณค่าของสุนทรียรสในดนตรี ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเสียง และการฟัง

2. ความเข้าใจในดนตรี ความเข้าใจในดนตรีเกิดจากความสามารถที่จะเก็บ ความรู้เกี่ยวกับดนตรีทั้งหมดมาช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะในการฟังดนตรีการแสดงดนตรี การประพันธ์ดนตรี หรือการอ่านโน้ต

3. ความรู้ทางดนตรี หมายถึง รู้จักคิดพิจารณา และรู้ความหมายของส่วนประกอบต่างๆของดนตรี เช่นความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพเสียง การบังคับจังหวะ (เร็ว - ช้า) การบังคับเสียง (ดัง - เบา) การ ปฏิบัติตามสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อให้ได้เสียงที่มีคุณภาพ

4. ทักษะทางดนตรี ทักษะทางดนตรีประกอบด้วย ทักษะทางด้านการฟัง การขับ ร้องการปฏิบัติเครื่องดนตรี การอ่านโน้ต การเคลื่อนไหวประกอบดนตรี และความคิดสร้างสรรค์

5. ทักษะทางดนตรี ทักษะทางดนตรีเป็นส่วนช่วยสร้างเสริมให้รู้คุณค่าของ ดนตรีและความสามารถในการตัดสินใจว่า ดนตรีใดเหมาะสมกับสถานการณ์ใด และควรนำดนตรี ชนิดใดมาศึกษาเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้

ซาอิส (Zais.1976) ได้ให้นิยามทฤษฎีหลักสูตรไว้ว่า "ทฤษฎีหลักสูตร คือ เซทที่ แสดงถึงลักษณะต่างๆไปทางตรรกวิทยาของความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความหมาย แนวคิด ข้อความต่างๆที่ผู้สร้างทฤษฎีคิดค้นขึ้นมา ซึ่งใช้เป็นรูปแบบหรือระบบของปรากฏการณ์ทางด้าน หลักสูตร ทฤษฎีหลักสูตรสามารถใช้ในการบรรยายลักษณะพยากรณ์และอธิบายปรากฏการณ์ทาง หลักสูตร และใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการจัดทำหลักสูตร" โดยทั่วไปหลักสูตรประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนและการประเมินผล กระบวนการจัดองค์ประกอบทั้งสี่นี้ เป็นกระบวนการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ลักษณะของรูปแบบหลักสูตรที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ รวบรวมมาจากแนวคิดของทฤษฎีการสร้างหลักสูตรของซาอิส

ซำรง บัวศรี (2532: 8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสูตร ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว

2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลังจากเรียน จบเนื้อหาสาระ ในวิชาที่กำหนด

3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และมี ประสบการณ์ตามความต้องการให้ผู้เรียนได้รับ

4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการ เรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตาม จุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

5. วัสดุและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้และวัสดุต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

6. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอน

2.2 รูปแบบของหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตร ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียน และการประเมินผล

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ ตัวผู้เรียน สังคมปรัชญา การศึกษา และเนื้อหา จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าประสงค์ จุดหมาย และจุดประสงค์

2. การกำหนดเนื้อหาขึ้นอยู่กับโครงสร้างของเนื้อหา การนำไปใช้ได้ของเนื้อหา เนื้อหาที่เป็นที่สนใจของผู้เรียน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับการพัฒนาของผู้เรียนทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนตัวและสังคม

2.1 เนื้อหา หมายถึง ความรู้ กระบวนการ ทักษะและค่านิยม

2.2 เนื้อหามีสองลักษณะคือ เนื้อหาทั่วไป ได้แก่ เนื้อหาที่ทุกคนควรเรียนรู้ และเนื้อหาเฉพาะได้แก่ เนื้อหาสำหรับผู้มุ่งศึกษาเพื่อนำไปประกอบอาชีพ

3. การจัดเนื้อหาให้เป็นไปกิจกรรมควรคำนึงถึงหลักสมประการคือ ความต่อเนื่องของเนื้อหาของเนื้อหา ความลึกซึ้งโดยการเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา และการบูรณาการหรือความสัมพันธ์ของเนื้อหา

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ แนวทางการจัดกิจกรรมหรือการสอนย่อมแตกต่างกันตามสภาพและลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนและอุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสม (สุมิตร คุณากร. 2523 : 137)

บลูมและคณะ (Bloom; at all. 1966: 62 - 67) ให้ความเห็นว่า การเรียนดนตรีนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ พฤติกรรมด้านสติปัญญา เป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ และการแสดงพฤติกรรมทางความรู้ออกมา เช่น ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่าเกี่ยวกับความหมาย สัญลักษณ์ และการสื่อความหมายของเสียงดนตรี โครงสร้างของบทเพลงความคิดสร้างสรรค์เรื่องราวเบื้องหลังของบทเพลง

2. พฤติกรรมทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ ความเชื่อ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ ต่อเสียงดนตรีที่ได้ยินและได้ฟัง

3. พฤติกรรมทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมอวัยวะสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ เช่น การประยุกต์ในการใช้มือ ใช้เท้า ความสัมพันธ์ระหว่าง มือ ตา หู หรืออวัยวะอื่น ๆ ความแคล่วคล่องว่องไวในการใช้อวัยวะต่างๆ ในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีหรือ

การร้องเพลง การเรียนการสอนดนตรี ถือเป็นกิจกรรมประเภททักษะ ต้องใช้ความชำนาญคล่องตัว ว่องไว จิตวิทยาการเรียนการสอนทักษะ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนดนตรี

สงัด อุทรานันท์ (2526: 64 - 67) กล่าวถึง กิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย กิจกรรม 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ช่วยชักนำให้ผู้เรียน พร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้สอนนำมาสอน ได้แก่ การเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียน การสร้างความ สนใจ

2. กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมหลักที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการให้ ความรู้ หรือฝึกให้เกิดทักษะ หรือสร้างเจตคติตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการสอนเป็น กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทั้งชั้นได้เรียนพร้อมๆกัน

3. กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ เป็นการให้ผู้เรียนได้ทำการฝึกซ้อมเพื่อสร้างความ เข้าใจในสิ่งที่เรียนแล้วให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมสร้างเสริมทักษะทำได้โดยการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การทำแบบฝึกหัด หรือทำงานตามที่ครูมอบหมาย

4. กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้การเรียนการสอน เป็นไปด้วยความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนดีขึ้นและจดจำได้นาน หรือช่วย ให้การเรียนการสอนในครั้งต่อไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ การสรุปบททวน และการสั่งงาน

ณรุทธ์ สุทนต์ (2532: 89 - 90) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเลือกบทเพลงที่จะมาใช้สอน ควรเป็นบทเพลงที่ไม่ยากเกินความสามารถ ที่ผู้เรียนจะเข้าใจ หรือรับรู้ได้ คือ ควรเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะใช้บทเพลงนั้นๆ

2. บทเพลงที่เลือกมาเพื่อใช้สอน ไม่ว่าจะง่ายหรือยากก็ตามควรคำนึงถึงคุณค่า ทางดนตรีของบทเพลงนั้นเป็นสำคัญ

3. บทเพลงใด ๆ ก็ตามที่มีคุณค่าทางดนตรี สามารถนำมาใช้ในการเรียนการ สอนได้ไม่ว่าจะเป็น เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงคลาสสิก เพลงพื้นเมือง เป็นต้น

4. การเรียนการสอนดนตรีนอกจากจะใช้การวิเคราะห์บทเพลงเพื่อให้เห็นถึง โครงสร้างของเพลงแล้ว ควรจะเน้นในด้านของคุณลักษณะเฉพาะของบทเพลงนั้นๆ ด้วย

5. กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาการรับรู้ทางดนตรี ของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่สุนทรียประสบการณ์ต่อไป

6. สื่อการสอนทางดนตรีควรใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน และควร คำนึงถึงสภาพของสื่อด้วยว่าควรอยู่ในสภาพที่ใช้การได้อย่างดี

7. การเรียนการสอนดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสุนทรียประสบการณ์ ควรเป็น กระบวนการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมกระทำ (active participation) ไม่ว่าจะเป็นด้านการแสดงออกที่เห็น ได้ด้วยพฤติกรรมภายนอก หรือด้านความคิดซึ่งเป็นพฤติกรรมภายใน

8. ในฐานะที่ผู้เรียนดนตรีมิได้เรียนเพื่อไปเป็นนักดนตรี ทักษะทางดนตรีที่ควรเน้นคือ ทักษะทางด้านการฟัง ซึ่งจัดว่าเป็นทักษะสำคัญขั้นพื้นฐานที่จะนำผู้เรียนไปสู่สุนทรีย ประสพการณ์และความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป

9. ผู้สอนควรปรับหลักสูตรและเนื้อหาดนตรีให้เอื้อต่อการพัฒนาสุนทรีย ประสพการณ์โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

10. ไม่มีหลักการอันใดอันหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้เสมอไป การปรับปรุงสิ่งต่างๆในกระบวนการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียน

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2538: 37) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก ควรจะมี กิจกรรมด้านการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบดนตรี การ สร้างสรรค์ทางดนตรี และการอ่านโน้ต จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและทักษะของครูผู้สอนเพื่อให้เด็ก เกิดทักษะด้านต่างๆตามความมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมดนตรี ควรคำนึงถึง ความสมบูรณ์ของ สาระดนตรี กิจกรรมต่างๆ ทางดนตรีควรครอบคลุมสาระดนตรีดังต่อไปนี้

1. สาระดนตรี (Music Subject matter) ประกอบไปด้วยเนื้อหาดนตรี (Music content) และทักษะดนตรี (Music skills)

1.1 เนื้อหาดนตรีประกอบด้วย องค์ประกอบดนตรี (Music elements) และ วรรณคดีดนตรี (Music Literature)

องค์ประกอบดนตรีประกอบไปด้วย

- จังหวะ (Rhythm)
- ทำนอง (Melody)
- เสียงประสาน (Harmony)
- รูปแบบ (Form)
- สีสั่น (Tone color)
- ลักษณะของเสียง (Dynamics and Expressive)

วรรณคดีดนตรีประกอบไปด้วย

- บทเพลง (Repertoire)
- ประวัติดนตรี (Music history)

1.2 ทักษะดนตรีประกอบไปด้วย

- การฟัง (Listening)
- การร้อง (Singing)
- การเล่น (Playing)
- การเคลื่อนไหว (Moving)
- การอ่าน (Reading)
- การสร้างสรรค์ (Creating) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537: 1-9)

2. ทักษะคิดดนตรี ในกระบวนการเรียนการสอนดนตรีเมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้สาระดนตรี เด็กจะเริ่มสะสมประสบการณ์ รวมทั้งทัศนคติซึ่งเป็นเรื่องทางจิตใจ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่ผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน และจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่พึงพอใจเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ ความชอบ ความรักในดนตรี นอกจากนี้การเลือกสรรบทเพลงที่มีคุณค่าทางสุนทรีย์ เพื่อพัฒนาทางด้านอารมณ์สุนทรีย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป

3. เทคนิควิธีสอนดนตรี สิ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมที่ควรคำนึงถึง คือ จิตวิทยาการสอนและการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องของเทคนิควิธีสอนนั่นเอง ผู้สอนควรจะเรียนรู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่ม และพยายามปรับวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้ดนตรีอย่างมีความหมาย สนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญของการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการสอนเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการสอนที่ดีควรจะให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลและได้รับประโยชน์มากที่สุด และผู้สอนต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 การจัดสื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่เรียน

ผู้สอนต้องมีความสามารถในการใช้สื่อการสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ตามความสามารถและวัยของผู้เรียน ประมาณ ฮะกิมิ (2529: 25 - 26) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนออกเป็นประเภทต่างๆประกอบด้วย

1. สื่อเชิงอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อที่เป็นเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาไปสู่ผู้เรียน เช่น เครื่องฉายภาพชนิดต่างๆ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปฏิบัติการในการเรียนการสอน

2. สื่อเชิงวัสดุ ได้แก่ สื่อการสอนที่เป็นตัวเสนอเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง เช่น ตำรา หนังสือ สิ่งพิมพ์ ของจริง รูปภาพ หรือเป็นสิ่งที่อาศัยสื่อเชิงอุปกรณ์เป็นตัวนำเสนอ เช่น บทเรียนที่มีอยู่ในรูปของสไลด์ ฟิล์ม ภาพยนตร์ แถบบันทึกภาพ แถบบันทึกเสียง และโปรแกรมบทเรียนที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์

3. สื่อเชิงกรรมวิธี ได้แก่ สื่อการสอนประเภทที่ทำหน้าที่เสนอเรื่องราวหรือเนื้อหาของบทเรียน ด้วยอาศัยเทคนิคควบคู่ไปกับการใช้สื่อเชิงวัสดุหรืออุปกรณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการสอน เช่น เกม การสาธิต การศึกษาออกสถานที่

สื่อการสอนดนตรีจัดเป็นสิ่งที่สำคัญในการสอนดนตรีเนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่เป็นนามธรรม การใช้สื่อต่างๆทางด้านทัศนูปกรณ์มาช่วยในการสอนช่วยให้ลักษณะนามธรรมของเสียงเป็นรูปธรรมมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนดนตรีได้เข้าใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อประเภทเสียงจัดเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนดนตรีเพราะช่วยให้ผู้เรียนได้รับฟังดนตรีเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และสื่อประเภทเครื่องดนตรีช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเล่นดนตรีซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้อย่างดี (ณรุทธ์ สุทนต์. 2536: 135)

ในการเรียนการสอนดนตรีเพลงจัดได้ว่าเป็นสื่อที่จำเป็นอย่างยิ่งการจัดหรือเลือกสรรเพลงที่จะนำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นเพลงประกอบกิจกรรมการเรียน การฟัง หรือ กิจกรรมเข้าจังหวะ ควร

จัดให้เหมาะสมกับเนื้อหาดนตรี และความสามารถของเด็ก นอกจากนี้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะก็จัดเป็นสื่อที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง และสื่อประเภทสุดท้าย ได้แก่ เครื่องเสียง แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง และเทปบันทึกภาพ ซึ่งควรมีไว้ใช้เพื่อประกอบกิจกรรม (กนกนันต์ ถาวรบุตร. 2535: 47)

1. บทเพลง โดยปกติเพลงส่วนใหญ่ที่นำมาใช้สอนดนตรี มักจะเป็นเพลงสั้น ๆ และนำมาร้องและเต้นประกอบจังหวะ

2. เครื่องดนตรี การที่ให้เด็กได้เล่นเครื่องประกอบจังหวะจะช่วยพัฒนาแนวคิดด้านจังหวะ และเป็นการพัฒนาทักษะด้านการเล่นเครื่องดนตรีอีกด้วย

3. วัสดุอุปกรณ์ประเภทเสียงและภาพ ในการสอนดนตรีเครื่องเสียงจัดเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะในการฟังเพลง ถ้าใช้เครื่องเสียงดี คุณภาพเสียงที่ดีย่อมจะดีกว่าการใช้เครื่องเสียงที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ ซึ่งการที่เด็กได้ฟังดนตรีที่ไพเราะมีคุณภาพ จะช่วยเสริมสร้างความซาบซึ้งในดนตรีได้ดี ในการจะใช้สื่อใด ๆ ผู้สอนควรจะศึกษาจัดเตรียมให้เรียบร้อยก่อนเสมอ เพื่อความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพในการสอน

4. ห้องดนตรีควรมีลักษณะที่เป็นห้องกว้างพอสมควร สะอาด ผั่งทำด้วยวัสดุเก็บเสียง พื้นเรียบ ควรมีพรมปู ควรเป็นห้องปรับอากาศเพื่อคุณภาพในการฟังเพลง และช่วยให้การเรียนการสอนดนตรีไม่รบกวนผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิมากขึ้น ฝ้าด้านหนึ่งควรมีกระจกติดไว้เพื่อใช้ในการเรียนการสอนการเคลื่อนไหว มีตู้ซิดผ้าใช้เก็บเครื่องเล่นแผ่นเสียง และอุปกรณ์อื่น ๆ ส่วนหนึ่งเป็นชั้นหนังสือดนตรี ซึ่งมีภาพต่าง ๆ ที่เด็กสามารถหยิบมาดูได้ กลางห้องมีพื้นที่ว่างสำหรับให้เด็กใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

การจัดสื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นส่วนสนับสนุนให้หลักสูตรดนตรี มีความน่าสนใจ ทำให้เกิดประโยชน์ และเป็นศูนย์รวมความสนใจและบทบาทในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และจดจำได้ตามความสามารถของผู้เรียน

2.5 ผู้เรียน

ในการจัดการเรียนการสอน ธรรมชาติของผู้เรียนมีความสำคัญมาก เพราะมีผลกระทบต่อการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เจตนาารมณ์ของการจัดการเรียนการสอนก็เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนโดยตรง ด้วยเหตุนี้ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องยึดตัวผู้เรียนเป็นหลักโดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการ และศึกษาสภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเต็มที่ในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับตัวเด็ก (วีระเวทย์ แพทย์ประเสริฐ. 2544: 40)

ธำรง บัวศรี (2531: 78) ความเจริญเติบโตและพัฒนาการของผู้เรียนเมื่อพิจารณาในแง่ของการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีหลายสิ่งที่จะต้องพิจารณา คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนการสอนจะต้องมีความยืดหยุ่นสูง มีโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนในเนื้อหาวิชาอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่

2. การจัดการเรียนการสอนควรจะเริ่มต้นจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปก่อน แล้วค่อยมุ่งเฉพาะเจาะจง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์เพียงพอสำหรับเป็นพื้นฐานความก้าวหน้า เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาการ

3. การจัดการเรียนการสอนควรวางไว้อย่างมีระเบียบ คือ จะต้องรู้ลำดับขั้นของการพัฒนาโดยคำนึงถึงความยากง่ายของแต่ละวิชา ความเหมาะสม เช่น ในวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเรื่องของการประกอบอาชีพก็ต้องรู้ลำดับว่าในวัยนี้การจะสอนอะไรให้แก่เขาเพื่อจะเกิดประโยชน์มากที่สุด

4. ควรคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่เด็ก การจัดการเรียนการสอนควรวางไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง และไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะแต่จะต้องพัฒนาทุก ๆ ด้าน

5. คำนึงถึงความต่อเนื่องของประสบการณ์ การพัฒนาของเด็กในระยะใดก็ตามต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเดิมก่อน

6. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างเรื่องของเพศ การจัดการเรียนการสอนจะต้องออกแบบให้ผู้เริ่มที่เป็นหญิงและชายได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ทักษะเท่า ๆ กัน

7. ในการจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงบุคลิกภาพของเด็กด้วยว่าต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในด้านใด และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีผลต่อเด็กอย่างไร และครูจะช่วยเหลือเด็กได้อย่างไร

8. ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาการในปัจจุบันจะต้องเป็นฐานสำหรับการพัฒนาในอนาคตด้วย ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในระยะต่าง ๆ จะต้องเป็นพื้นฐาน แต่ต้องคำนึงถึงอนาคตที่เด็กจะไปด้วย

ผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญในกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ควรจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ให้น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2.6 การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การประเมินผลรูปแบบและเนื้อหาตัวหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน การประเมินผลทั้งสองลักษณะ ได้แก่ การประเมินผลตัวหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน หมายถึง การประเมินผลในกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลรวมหลังกระบวนการเรียนการสอนกล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบของหลักสูตรโดยทั่วไปควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ที่สำคัญ 4 อย่าง คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียน และการประเมินผล สำหรับเนื้อหาหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษาย่อมแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบพื้นฐานทางการศึกษา เช่น ลักษณะของผู้เรียน ปรัชญาการศึกษา ความต้องการของสังคม ความต้องการทางการศึกษา เป็นต้น องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ให้การจัดทำหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษามีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง เนื้อหาของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร โดยมีผู้กล่าวถึง เนื้อหาหลักสูตร ดังนี้

ชำระ บัวศรี (2531: 194) กล่าวว่า เนื้อหาวิชา หมายถึง ข้อมูล ความรู้ สิ่งอันเป็นสาระที่ถูกเลือกสรรจากวิชาต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้แล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และมีกรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่กำหนดในหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2529: 70) กล่าวว่า เนื้อหาวิชาที่สอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการสอนที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการเลือกเนื้อหาสาระวิชาที่นำมาสอนจริงจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้พอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน และต้องมีความต่อเนื่องกับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน ถ้าเนื้อหาสาระที่นำมาสอนมีความง่ายเกินไปผู้เรียนจะได้เกิดความรู้แค้อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางตรงกันข้าม ถ้าเนื้อหาวิชาที่นำมาสอนมีความยากเกินไปหรือไม่มีความต่อเนื่องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เนื้อหาอันจะเป็นอุปสรรคที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ให้เข้าใจได้

2.7 การศึกษาดนตรีในแต่ละระดับชั้น

1. ระดับปฐมวัยศึกษา การศึกษาในระดับนี้มุ่งพัฒนาความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน มิใช่เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นถึงเนื้อหาวิชาดังเช่นในระดับประถมหรือมัธยม เนื้อหาของหลักสูตรดนตรีควรเป็นลักษณะการเตรียมพร้อมหรือปูพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี และทักษะดนตรี องค์ประกอบที่จัดว่าสำคัญและควรเน้นคือ จังหวะ ระดับเสียงสูงต่ำ และทำนอง โดยควรมีการปูพื้นฐาน เรื่องเสียงประสาน รูปแบบ สีสันทัน และลักษณะของเสียงด้วย ทักษะที่ควรเน้นได้แก่ การฟัง การเล่น การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์ ส่วนการอ่าน เป็นทักษะที่ควรสอดแทรกเสมอในระดับนี้ ทักษะที่ควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอคือ การเคลื่อนไหว และควรเป็นการเคลื่อนไหวโดยเสรี มากกว่าการเคลื่อนไหวที่มีท่าเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมที่ดีต่อดนตรี ความสนใจดนตรี เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนดนตรี ด้วยใจรักในระดับสูงต่อไป อย่างไรก็ตามถ้าผู้เรียนมีความพร้อมด้านดนตรีแล้ว สาระดนตรีขั้นต้นที่ง่าย ๆ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรมีโอกาสได้เรียนรู้

2. ระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับนี้ยังคงเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนจะต้องเรียน ดนตรีจัดเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่ทุกคนจะต้องเรียน สาระดนตรีที่มีอยู่ในระดับประถมศึกษาควรมีครบถ้วนกล่าวคือ เนื้อหาดนตรี ได้แก่ องค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี และทักษะดนตรี องค์ประกอบดนตรีทั้ง 6 อย่าง เป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และเข้าใจได้ อย่างไรก็ตามการเรียนรู้องค์ประกอบดนตรีควรเป็นลักษณะพื้นฐานไม่สลบซับซ้อนเกินไป วรรณคดีดนตรีไทย ได้แก่ บทเพลงและประวัติดนตรี เป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนรู้บ้างทั้งวรรณคดีไทยและสากล เพื่อเป็นส่วนช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในดนตรีได้ ทักษะทุกชนิดควรเน้นอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อวางรากฐานให้แก่ผู้เรียน ทัศนคติค่านิยมทางดนตรี เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ

3. ระดับมัธยมศึกษา การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มี 2 ลักษณะ คือหลักสูตรดนตรีที่บังคับสำหรับผู้เรียนทุกคนและหลักสูตรดนตรีอีกส่วนหนึ่งที่เป็นวิชาเลือกสำหรับผู้สนใจดนตรี โดยเฉพาะ ในส่วนหลักสูตรดนตรีศึกษา หรือดนตรีทั่วไป มีหลักการเช่นเดียวกับหลักสูตรประถมศึกษา แต่สาระที่มีในหลักสูตรควรลึกซึ้งและมีกว่าระดับประถมศึกษา สำหรับวิชาที่เป็นวิชา

เลือกนั้น เป็นการศึกษาในเชิงทักษะและทฤษฎีดนตรี เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาในลักษณะของวิชาเฉพาะ เป็นการวางพื้นฐานการปฏิบัติดนตรีให้กับผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้อัตนตรีในลักษณะของวิชาชีพชั้นสูงต่อไป มีข้อที่ควรกล่าวถึงประการหนึ่งเกี่ยวกับผู้ที่ตั้งใจเรียนดนตรีเป็นวิชาเอกในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไปว่า แม้ว่าในโรงเรียนมีการจัดให้ผู้ที่ต้องการเรียนต่อทางด้านดนตรีได้เรียนเกี่ยวกับวิชาทักษะแล้วก็ตาม อาจไม่เป็นการพอเพียงในการที่จะเข้าไปเรียนในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นผู้ที่ตั้งใจจะเรียนต่อทางด้านดนตรี จึงควรมีโอกาสได้ศึกษาดนตรีเป็นการส่วนตัวด้วย ควบคู่ไปกับการเรียนดนตรีในมัธยม และจะเป็นการดียิ่งถ้าผู้ที่ได้ศึกษาทักษะดนตรีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นมา

4. ระดับอุดมศึกษา การศึกษาในระดับนี้เป็นการมุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้มีวิชาการในลักษณะของวิชาชีพ ดังนั้นหลักสูตรดนตรีจึงเป็นลักษณะของวิชาเฉพาะสาขาหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนควรมีความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีมากพอที่จะเข้ามาศึกษาได้ หลักสูตรดนตรีในระดับนี้โดยทั่วไปจัดเป็นรูปของวิชาเอก สาขาต่าง ๆ เช่น วิชาเอกทางด้านทักษะดนตรีโดยมีเครื่องมือที่ผู้เรียนเลือกเรียน เช่น ไวโอลิน เปียโน ซอ อู่อู เป็นต้น ด้านทฤษฎีดนตรี ด้านประวัติศาสตร์ ด้านการศึกษา ด้านการประพันธ์เพลง เป็นต้น ดังได้กล่าวแล้วว่า การศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาระดับอาชีพ สารสนเทศที่มีในหลักสูตรจึงมีความลึกซึ้งและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก ความลึกซึ้งก็มีมากขึ้น

สำหรับหลักสูตรดนตรีทั่วไปในระดับนี้อาจกล่าวได้ว่าไม่มีกำหนดไว้แน่นอน อย่างไรก็ตามโดยปกติสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะมีการเปิดวิชา สังคีตนิยม หรือ music appreciation ให้เลือกในหมวดการศึกษาทั่วไป ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวิชาดนตรีที่ทุกคนสามารถเรียนได้ในลักษณะของความรู้ทั่วไปของดนตรีและการฟังเพลงประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้อาจมีบางวิชาที่ผู้สนใจดนตรีอาจเลือกเรียนเพื่อความรู้ แต่มีใช้เรียนในลักษณะของวิชาเฉพาะ จึงอาจกล่าวได้ว่าในระดับอุดมศึกษานี้ หลักสูตรดนตรีมีอยู่ 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับในระดับมัธยมศึกษา คือ หลักสูตรดนตรีทั่วไปที่ทุกคนสามารถเรียนได้โดยจดหลักสูตรเองและหลักสูตรดนตรีเฉพาะสำหรับผู้เรียนดนตรีเป็นวิชาเอกหรือวิชาชีพ

โดยสรุปหลักสูตรดนตรีตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรัก ความซาบซึ้งในดนตรี ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมอันสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์เป็นประการสำคัญ นอกจากนี้การศึกษาตั้งแต่ในระดับมัธยมศึกษาเริ่มเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนดนตรีศึกษาดนตรีเป็นวิชาชีพด้วยอีกประการหนึ่ง จึงเห็นได้ว่าดนตรีเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีสาระเฉพาะของตัวเอง มีความลึกซึ้งสามารถจัดหลักสูตรได้จนระดับปริญญาเอก

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นเรื่องของลักษณะทั่วไปของรูปแบบหลักสูตรและหลักสูตรดนตรีในระดับการศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ต่อไปจะกล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรดนตรีของประเทศไทย ตั้งแต่ระดับปฐมวัยศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

3. หลักสูตรการเรียนการสอนโดยทั่วไปของโรงเรียนดนตรีต่างประเทศ

หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีของแต่ละสถาบัน เช่นของประเทศอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น แต่ละประเทศจะมีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งก็จะมีจุดดลชีวิทธ์ เจาะของของแต่ละสถาบัน ซึ่งแต่ละหลักสูตรได้รับความนิยมจากผู้เรียน และผู้สอนแตกต่างกัน ตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน

3.1 หลักสูตรของ Trinity College of Music London

เริ่มมีการจัดสอบดนตรีมาตรฐานสากลครั้งแรกของเมืองไทย เมื่อ ค.ศ. 1963 โดยทำการสอบที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาหลักสูตรของประเทศอังกฤษ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

Trinity College of Music London ได้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรการเรียน โดยใช้บทฝึกบันไดเสียง (Scale & Arpeggios) เป็นแนวทางในการแบ่งระดับเกรดไว้ โดยเรียงจากง่ายไปหายากดังนี้

เกรด 1 ผู้เรียนมีความสามารถในการบรรเลงบันไดเสียง C G F major และ A E Harmonic minor ความยาว 1 ช่วงเสียง (octave) ทั้งแบบไปทางเดียวกันและสวนทางกัน (Similar motion & separate motion) ตลอดจนการเล่นสเกลในแบบกระจายคอร์ด (Arpeggios) บนบันไดเสียงข้างต้น

เกรด 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการบรรเลงบันไดเสียง D A B major และ D Harmonic minor, G melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง (octave) ทั้งสองมือไปในทางเดียวกัน และบันไดเสียง C G F major A E D minor ความยาว 2 ช่วงเสียง เล่นสองมือสวนทางกัน (separately) ตลอดจนบันไดเสียง C major ความยาว 1 ช่วงเสียง ในแบบแยกออกจากกัน (Contrary motion) และ (Chromatic scale) โดยเริ่มต้นที่เสียง เร (D)

เกรด 3 ผู้เรียนมีความสามารถบรรเลงเสียง B flat E flat major B F harmonic minor, C melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง (octave) สองมือไปในทางเดียวกัน และ Arpeggios ในบันไดเสียง D A E major C G F minor ความยาว 2 ช่วงเสียงในแบบสวนทางกัน (Contrary motion) ตลอดจนบันไดเสียง E major ความยาว 1 ช่วงเสียงแบบสวนทางกัน และสเกล Chromatic scale โดยเริ่มต้นที่เสียงลาแฟล็ต (A flat)

เกรด 4 ผู้เรียนมีความสามารถบรรเลงบันไดเสียง E A flat D flat G flat major C sharp harmonic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน Arpeggios บันไดเสียง B flat E flat A flat D flat major ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน บันไดเสียง E flat major ความยาว 2 ช่วงเสียงสองมือสวนทางกัน และ Arpeggios บันไดเสียง B F# C# G# minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน

เกรด 5 บันไดเสียงทุกชนิดในแบบเมเจอร์และ F# B flat harmonic minor F# C# G# harmonic minor ความยาว 3 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน และ Arpeggios บันไดเสียง C D B F B flat G flat major C D B F B flat F sharp minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทาง

เดียวกัน บันไดเสียง B A flat major ในแบบ Chromatic เริ่มต้นที่เสียง D และ A flat ความยาว 2 ช่วงเสียง พร้อมกันทั้งสองมือ

เกรด 6 บันไดเสียง C# D E flat major โดยเล่นเป็นคู่ 3 บันไดเสียง F F# G A flat ในแบบ Chromatic บันไดเสียง A B flat B C ในแบบ Arpeggios Major and minor สองมือไปทางเดียวกัน โดยเล่นทั้งหมดความยาว 4 ช่วงเสียง และบันไดเสียง ดิมมินิช เซเว่น (Diminish seventh) ความยาว 3 ช่วงเสียง พร้อมกันทั้งสองมือ

เกรด 7 บันไดเสียง B C C# D ความยาว 4 ช่วงเสียง ทั้งแบบ Major and minor สองมือไปทางเดียวกัน บันไดเสียง B C C# D ความยาว 4 ช่วงเสียง โดยเล่น คู่ 6 (Sixth apart) บันไดเสียง E flat E F F# ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือสวนทางกัน (Contrary motion) แบบ Harmonic minor and Arpeggios บันไดเสียง G A flat A B flat ความยาว 4 ช่วงเสียง ทั้ง Major and minor สองมือไปทางเดียวกัน

เกรด 8 ในระดับนี้ผู้เรียนต้องสามารถบรรเลงได้ทุกบันไดเสียงทั้ง Major and minor Harmonic and Melodic ความยาว 4 ช่วงเสียง สองมือไปทางเดียวกัน บันไดเสียง C D flat D E flat major คู่ 3 และคู่ 6 บันไดเสียง C C harmonic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง โดยเล่นเป็นคู่ 3 สองมือสวนทางกัน ใช้เทคนิค Staccato บันไดเสียง Chromatic ความยาว 4 ช่วงเสียง เริ่มต้นที่โน้ตตัวใดก็ได้ Arpeggios ทุกหลักเสียง ทั้ง Major minor สองมือไปทางเดียวกัน Diminish seventh ในหลักเสียง A# B สองมือไปทางเดียวกัน

3.2 หลักสูตรของ Bastien Piano Basics ของประเทศ สหรัฐอเมริกา

สามารถแบ่งออกเป็นรายละเอียดในแต่ละวิชา ดังนี้

หลักสูตรการเรียนเปียโน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง โดยในขั้นต้นเป็นการเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ถึงทฤษฎีโน้ต การนับจังหวะ การวางมือที่ถูกต้อง การไล่เสียงบนบันไดเสียงที่มีเครื่องหมายแปลงเสียงไม่เกิด สองชาร์ป สองแฟลท ในช่วงหนึ่งช่วงเสียง ขั้นกลาง เน้นผู้เรียนให้เรียนรู้การเรียบเรียงเสียงประสานในระดับง่าย การไล่เสียงบนบันไดเสียง เมเจอร์ ไมเนอร์ ครบทุกบันไดเสียง ฟีกหัดเล่นบทเพลงระดับยาก ที่เป็นผลงานสำคัญของคีตกวีต่าง ๆ ตลอดจนการหัดฟังเสียงประสานของดนตรีและการฟีกหัดเล่นบทเพลงโดยทันทีทันใด (Sight reading) ขั้นสูง เนื่อหาหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการเล่นเปียโนลีลาต่าง ๆ เช่น คลาสสิก แจ๊ส ป๊อป บลูส์ ตลอดจนเน้นการเล่นเทคนิคต่างๆอย่างละเอียด ในบทเพลงระดับสูงของคีตกวีโลก สามารถแสดงต่อหน้าผู้ชมได้เป็นอย่างดี

หลักสูตรอิลโคโทเน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูง ในขั้นต้นจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความชำนาญในการอ่าน และเขียนโน้ตดนตรีได้ครบทั้ง 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที ตลอดจนเครื่องหมายแปลงเสียง ชาร์ป แฟลท และ เนเจอร์รัล รวมไปถึงการไล่เสียงบนบันไดเสียง และการใช้คอร์ด 1,4,5 การเข้าจังหวะต่างๆให้ถูกต้องในอัตราสามสี่ สี่สี่ หรือ หกแปด ซึ่งอยู่ในจังหวะวอลซ์,ซา ซา ซ่า,รุมบ้า เป็นต้น ตลอดจนให้รู้จักการทำงานของเครื่องอิลโคโทโรนิกในส่วนต่าง ๆ และการควบคุม ระดับขั้นกลาง บทเพลงที่นำมาใช้ฟีกหัดจะมีแนวทำนองการประสาน

เสียงที่ซับซ้อน มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในบทเพลง ในระดับนี้ผู้เรียนต้องฝึกหัดการฟังและเล่นตามไปด้วย ระดับขั้นสูง เป็นการเรียนผลงานของคีตกวีต่าง ๆ ที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก ทุกยุคสมัย สามารถไล่เสียงได้ครบทุกบันไดเสียง เมเจอร์ ไมเนอร์ ฮาร์โมนิคไมเนอร์ และ เมโลดิกไมเนอร์

หลักสูตรกีตาร์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง ในระดับต้นจะเป็นการเรียนรู้อุปกรณ์การเล่นกีตาร์คลาสสิก เช่น การนั่ง การวางมือ การตั้งสาย การใช้สัญลัษณ์ต่าง ๆ แทนนิ้ว ส่วนเนื้อหาบทเพลงจะเน้นการจับคอร์ดในลักษณะเปิดสาย เช่น คอร์ด C,Am,Dm,G7 เป็นต้น ระดับชั้นกลาง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกหัดภาคปฏิบัติ ทั้งบทเพลงและการไล่บันไดเสียง เรียนรู้การใช้คอร์ดต่าง ๆ ในบทเพลง ระดับสูง เป็นการนำเอาบทเพลงของคีตกวีชั้นนำของโลก มาฝึกหัดและวิเคราะห์ ตลอดจนฝึกหัดการไล่บันไดเสียง และโหมดต่าง ๆ ให้ได้ครบทุกชนิด

หลักสูตรรกลอง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง ในชั้นต้นเป็นการเรียนรู้พื้นฐานการตีกลองชุดที่ถูกต้อง การจับไม้กลอง การปล่อยน้ำหนักในแต่ละพยางค์ การควบคุมข้อมือและข้อเท้า ซึ่งในระดับนี้ผู้เรียนต้องฝึกตีกับ pad ซึ่งเป็นเบ้ายาง เพื่อปรับน้ำหนักของข้อมือในการตีให้ได้เสียงที่สมดุลย์ และมีความละเอียดคมชัดในขณะรัว ชั้นกลาง เนื้อหาการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตีกลองในกระสวนจังหวะต่าง ๆ รวมไปถึงการอ่านและเขียนโน้ตกลองในจังหวะต่าง ๆ ด้วย ชั้นสูง เป็นการฝึกปฏิบัติกับบทเพลงจริง โดยการเปิดเพลงฟังจากเทป พร้อมทั้งตีกลองควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมความช้า เร็ว ให้คงที่ เมื่อจบหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนสามารถตีกลองรวมวงกับวงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 หลักสูตรการสอนดนตรีขององค์กรจากประเทศออสเตรเลีย **Australian Music Examinations Board (AMEB)**

1. ลักษณะขององค์กร,การบริหาร,วัตถุประสงค์

AMEB เป็นองค์กรซึ่งรับรองโดยรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย AMEB ประกอบด้วยคณะกรรมการ Board ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาลหลายแห่งทั่วประเทศออสเตรเลีย รวมทั้งตัวแทนจากกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละรัฐ มิใช่เป็นองค์กรของมหาวิทยาลัยใดแต่เพียงแห่งเดียว มาตรฐานการสอบของ AMEB เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ไม่เพียงแต่ในประเทศออสเตรเลีย AMEB มีคณะอาจารย์ประจำในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ในแต่ละสาขาดนตรี ซึ่งท่านเหล่านี้จะมีหน้าที่พิจารณา ปรับปรุงหลักสูตร และการสอบให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง AMEB จะจัดกิจกรรมสนับสนุนการศึกษาดนตรีในทุก ๆ ด้านแต่ละประเทศที่เข้าไปดำเนินการ เช่น

1.1 การจัดพิมพ์หลักสูตรการเรียนดนตรีเป็นระดับชั้น (Grade) ในทุกสาขา เพื่อช่วยอาจารย์ ผู้สอนให้มีแนวทางการสอนที่ชัดเจน

1.2 การจัดพิมพ์หนังสือเรียนทางดนตรี โดยได้คัดเลือกบทเพลงซึ่งพิจารณาแล้วว่า มีประโยชน์ในการพัฒนาทักษะของผู้เล่น

1.3 จัดสัมมนาอบรมครูให้แก่อาจารย์ผู้สอนโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา เช่น Piano, Guitar, Voice เป็นต้น

1.4 ส่งอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา และมีประสบการณ์ในการสอบและการสอบมาดำเนินการสอบมาดำเนินการสอบวัดผลให้นักเรียน

1.5 การจัดคอนเสิร์ตโดยศิลปินที่มีชื่อเสียง

1.6 AMEB มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันนักศึกษา, อาจารย์, นักเรียน ระหว่างประเทศออสเตรเลียกับประเทศอื่นๆโดยใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อกลาง

1.7 มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียใช้ AMEB เป็นมาตรฐานในการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อในสาขาดนตรี ระดับปริญญาตรีประกอบการทดสอบทักษะ (AUDITION)

2. ข้อดีของหลักสูตรและการสอบของ AMEB

2.1 หลักสูตร AMEB เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนดนตรีอย่างเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นต้น ชั้นกลาง จนถึงขั้นสูง ทั้งด้านปฏิบัติและทฤษฎี มีใช้ต้องการเพียงให้นักเรียนเตรียมตัวเพื่อสอบเท่านั้น

2.2 หลักสูตร AMEB จะครอบคลุมถึงการพัฒนาทักษะด้านการฟังและการร้อง (Aural Test) และการฝึกเทคนิค (Technical Work)

2.3 ผู้เรียนและสอบโดยหลักสูตรของ AMEB จะมีทักษะที่สูงจนถึงระดับชั้น Performer

2.4 อัตราค่าสอบไม่สูงเกินไป

2.5 บทเพลงในหลักสูตรหนังสือเรียนของ AMEB นั้นมีความหลากหลายโดยได้คัดเลือกจากบทเพลงคลาสสิกทุกยุคสมัย รวมทั้งเพลงในแนวแจ๊สและบทเพลงร่วมสมัย (Contemporary) และจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเล่นเพลงแต่ละบทเป็นหลัก

2.6 AMEB ได้จัดทำรายชื่อเพลงซึ่งเหมาะสมสำหรับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งอาจารย์และนักเรียนสามารถเลือกมาเรียนหรือสอบ ได้นอกเหนือจากบทเพลงจากหนังสือที่จัดพิมพ์โดย AMEB เองแล้ว

2.7 นักเรียนที่จะสอบ AMEB จะต้องสามารถแสดงบทเพลงอื่น ๆ นอกเหนือจากเพลง

สอบ (Extra list) ซึ่งเป็นเพลงใด ๆ ก็ได้ที่มีความยากง่ายในระดับเดียวกับเกรดที่สอบ รวมทั้งเพลงประจำชาติของตน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เพลงอื่น ๆ นอกเหนือจากเพลงสอบระหว่างปี

2.8 AMEB ได้จัดทำคู่มือหลักสูตรและการสอบ (Syllabuses) แจกให้แก่อาจารย์ทุกท่านทุกปี

2.9 หนังสือสอบในแต่ละชุดของ AMEB จะสามารถใช้ได้เป็นระยะเวลา 8 ปี และหลังจากนั้นยังสามารถนำมาใช้เป็นเพลงเสริม พิเศษ (Extra list) ได้

3. การอำนวยความสะดวกในการเข้าสอบ

3.1 AMEB จัดสอบปีละ 2 ครั้ง (ประมาณเดือน มิถุนายนและเดือนตุลาคม)

3.2 สถานที่สอบ AMEB จะจัดสถานที่กลางในการสอบในแต่ละจังหวัดให้เพื่อผู้สอบจะไม่ต้องเดินทางไกล

3.3 ผู้สอบสามารถขอให้มีล่ามช่วยแปล ในการสอบชั้นต้น (Preliminary - G4) โดยแจ้งล่วงหน้าพร้อมการส่งใบสมัครสอบ

3.4 อาจารย์ ผู้ปกครอง หรือนักเรียนที่มีคำถามหรือต้องการข้อมูลเกี่ยวกับ AMEB สามารถสอบถามได้จากเจ้าหน้าที่ของ บริษัท แคสเซลอินเตอร์คอนติเนนตัล จำกัด ได้

4. โครงสร้างหลักสูตร AMEB

โครงสร้างหลักจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับ 1 (level 1) คือ Preliminary ถึง Grade 4

ระดับ 2 (level 2) คือ Grade 5 ถึง Grade 8

ระดับ 3 (level 3) คือ Associate, Licentiate and Fellowship

นอกจากนั้นในแต่ละระดับ จะประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 (Section 1) Technical Work โดยแบ่งออกเป็น Scale, Triads, Broken Chords, Arpeggio, Tempo, Touch เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดจะรวบรวมอยู่ในหนังสือของ AMEB

ส่วนที่ 2 (Section 2) Studie & Pieces (แบบฝึกหัดและบทเพลงสอบ) โดยจะแบ่งเป็น List ดังนี้

Level 1 List A, List B, And List C

Level 2 3 List A, List B, List C And List D

Level 4 Studies คือ เพลง exercise สำหรับฝึกไล่นิ้ว ซึ่งจะอยู่ใน List A ของหนังสือ Grade จนถึง Grade 8 ในระดับ Preliminary จะมีเพลงกลุ่ม "Canon" ต้องเลือกเล่น 1 Canon นอกเหนือจาก List A, B และ C

ส่วนที่ 3 (Section 3) Aural Test, Sight Reading และ General Knowledge

1. Aural Test คือ การฝึกฟังใช้ประกอบการเรียนตั้งแต่ Preliminary ถึงระดับ Licentiate สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือ Aural Test ของ AMEB

2. Sight Reading การทดสอบทักษะการอ่านโน้ต สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือ Sight Reading ของ AMEB (เริ่มตั้งแต่ Grade 1 ขึ้นไป)

3. General Knowledge คือ การถามตอบเกี่ยวกับ รายละเอียดของเพลง คำศัพท์ทางดนตรีในเพลง ความหมายของเพลง หรือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงที่เล่น เป็นต้น โดยความยากง่ายของคำถามจะขึ้นอยู่กับระดับการเรียนของผู้เรียน โดยทาง AMEB มีหนังสือ Handbook ประกอบสำหรับหนังสือเกรดทุกระดับที่จะสามารถช่วยอาจารย์ผู้สอนในการเรียนของนักเรียน

3.4 หลักสูตรของประเทศญี่ปุ่น โรงเรียนดนตรีสยามกลการ (yamaha)

หลักสูตรการเรียนดนตรีของสถาบันดนตรี yamaha ได้กำหนดเนื้อหาการเรียนโดยเน้นการบรรเลงบทเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะและความชำนาญทางด้าน Hearing Improvisation Sight playing ซึ่งจะแยกหลักสูตรออกเป็นรายวิชา คือ เปียโน อีเลคโทน กีตาร์และ กลอง

1. Hearing หมายถึง ผู้เรียนสามารถเล่นเพลงใดก็ตามที่ได้ยิน โดยผู้เรียนไม่เคยได้ยินบทเพลงนั้นมาก่อน

2. Improvisation หมายถึง ผู้เรียนสามารถเติมแต่ง สร้างสรรค์ คอร์ด เพื่อให้เข้ากับทำนองที่ให้มาได้อย่างสละสลวย ตลอดจนสามารถเล่นแนวทำนองประสานเสียงในคอร์ดนั้นได้อย่างกลมกลืน

3. Sight playing หมายถึง ผู้เรียนสามารถเล่นบทเพลงที่ไม่เคยพบเห็นและได้ยินได้ฟังมาก่อน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องซ้อมก่อน

หลักสูตรการเรียนเปียโน

แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ เปียโนกรุป (PSFC) และเปียโนเดี่ยว (Piano) เปียโนกรุป รับผู้เรียนที่มีอายุ 7 - 10 ปี โดยจะสอนผู้เรียน 6 คน ต่อหนึ่งชั้นเรียน ใช้เวลาเรียนตลอดหลักสูตรประมาณ 2 ปี การเรียนหลักสูตรนี้เป็นการปูพื้นฐานไปสู่การเรียนเปียโนเดี่ยว ดังนั้นเนื้อหาของหลักสูตรจึงมุ่งเน้นทางด้าน การอ่านโน้ตและการเข้าใจเรื่องของจังหวะต่าง ๆ ของดนตรีในระดับเบื้องต้น เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วสามารถเรียนเปียโนเดี่ยวต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เปียโนเดี่ยว รับเฉพาะผู้มีอายุ 7 ปี ขึ้นไป โดยเรียนสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ครั้งละหนึ่งชั่วโมงแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลางตอนต้น ชั้นกลางตอนปลาย และชั้นสูง ใช้เวลาเรียนตลอดหลักสูตร 9 ปี

การเรียนในระดับชั้นต้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องการอ่านและเขียนโน้ตเปียโน ทั้งกุญแจซอลและกุญแจฟา ประกอบกับความสามารถทางด้านทักษะการปฏิบัติในระดับชั้นต้นนี้ ใช้ตำราเรียนทั้งหมด 4 เล่ม ใช้เวลาเรียนเล่มละประมาณ 6 เดือน

ระดับชั้นกลางตอนต้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความชำนาญในการปฏิบัติมากขึ้นทางด้าน ขบวนการเล่น หนัก เบา สั้น ยาว การไล่เสียงในบันไดเสียงต่าง ๆ

ระดับชั้นกลางตอนปลาย ยังคงใช้ตำราเล่มเดิม แต่มุ่งเน้นทางด้าน Hearing Sight reading และ Improvisation ตลอดจนสามารถไล่เสียงได้ครบทุกบันไดเสียง ประกอบกับเริ่มศึกษาและหัดเล่นผลงานเพลงระดับสูงได้เช่น sonata etude ซึ่งเป็นผลงานของคีตกวีเอกของโลก

ระดับสูง เป็นการเรียนทางด้านคีตลักษณ์ต่าง ๆ ของบทเพลง และการเรียบเรียงเสียงประสานของเปียโน ส่วนในทางปฏิบัตินั้น จะเน้นศึกษาผลงานต่าง ๆ ของศิลปินเอกของโลกทุกยุคสมัย กล่าวคือ ผลงาน สมัย บาโรค สมัยคลาสสิก สมัยโรแมนติก และผลงานในยุคปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาการเล่นเปียโนในสไตล์ต่าง ๆ เช่น jazz pop เป็นต้น

หลักสูตรการเรียนอีเลคโทน

เครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องดนตรีไฟฟ้าประเภทคีย์บอร์ด มีลิ้มนิ้วคล้ายเปียโน แต่ผลิตเสียงโดยผ่านกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์ สามารถเลียนเสียงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้เกือบทุกชนิด แต่ไม่มีเสียงเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น เครื่องดนตรีอื่น ๆ หลักสูตรการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของyamaha มีหลายประเภท ดังนี้

1. Electone School for Children (E.S.F.C) เป็นหลักสูตรการเรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 8-9 ปี เน้นการปูพื้นฐานทางดนตรี เช่น การร้อง การเล่น การฟัง การใช้เครื่อง การอ่านโน้ต ซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านดนตรีมาก่อนใช้เวลาเรียนประมาณ 4 ปี

2. Electone Study Course (E.S.C) เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีอายุ 10 ปี ขึ้นไป มีลักษณะคล้ายหลักสูตร E.S.F.C แต่เนื้อหาของหลักสูตรได้มีการแทรกบทเพลงไทยสากล และเพลงยอดนิยมต่างๆให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน ใช้เวลาเรียนประมาณ 4 ปี

3. Electone School Advance Course (E.S.A.C) เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจาก E.S.F.C ใช้เวลาเรียนประมาณ 2 ปี

4. Electone Teacher Training Course (E.T.T.C) เป็นหลักสูตรการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง ใช้เวลาเรียนประมาณ 2 - 3 ปี ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีอายุระหว่าง 16 - 25 ปี ทั้งนี้เมื่อจบหลักสูตรนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถนำผลสัมฤทธิ์ของการเรียนไปสอนต่อได้

5. Electone Auto Bass Chord (A.B.C) หลักสูตรนี้เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ ที่มีความประสงค์จะเล่นอิเล็กทรอนิกส์ให้ได้ภายในเวลาอันสั้น ซึ่งการเรียนในหลักสูตรนี้ มุ่งเน้นการใช้เสียงอัตโนมัติจากเครื่องเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาเรียนประมาณ 3 - 6 เดือน

หลักสูตรการเรียนกีตาร์

แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ขั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง และ ชั้นสูงพิเศษ โดยรับผู้เรียนที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไป โดยใช้เวลาเรียนประมาณ 3 ปี ในระดับขั้นต้นจะใช้ตำรา 2 เล่ม คือ Fundamental และ Exercise ในระดับนี้จะสอนการเล่นสเกล 1 ช่วงเสียง และการปฏิบัติโน้ต โดยมุ่งเน้นการเล่นคอร์ดระดับง่าย ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

ชั้นกลาง ใช้ตำราเรียน 2 เล่ม คือ Classical 1A และ Classical 1B ในระดับนี้จะให้ผู้เรียนฝึกสเกลที่ยาวขึ้นประมาณ 2 - 3 ช่วงเสียง และเริ่มฝึกบทเพลงประเภท Etude

ชั้นสูง ใช้ตำราเรียน 2 เล่ม คือ Classical 2A และ Classical 2B ในระดับนี้ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถเล่นเพลงประเภท Masterpiece ของศิลปินเอกได้บ้าง

ชั้นสูงพิเศษ ใช้ตำรา Classical 3 มุ่งเน้นหัดเพลงประเภท Masterpiece ที่มีความยาวหลายหน้า

หลักสูตรการเรียนกลอง

แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ขั้นต้น ชั้นกลาง และ ชั้นสูง โดยแต่ละชั้นใช้เวลาเรียนประมาณ 6 เดือน เนื้อหาของระดับขั้นต้น และชั้นกลางจะเป็นการฝึกหัดการแยกประสาทมือและเท้า และการตีจังหวะเข้ากับเครื่องกำหนดจังหวะ ระดับชั้นสูง จะเป็นการมุ่งเน้นการตีกลองใน

กระสวน (pattern) จังหวะต่าง ๆ เช่น จังหวะรีค จังหวะสามช่า เป็นต้น ส่วนแบบฝึกหัดก็จะยึดถือ บทเพลงที่เป็นที่นิยมต่าง ๆ เป็นแนวทาง เพราะจุดประสงค์ของการเรียนกลองคือเรียนเพื่อนำไปใช้ เล่นร่วมกับวงดนตรี

4. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย

4.1 ประวัติการเรียนการสอนดนตรี

ความเป็นมาของดนตรีสากลที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย การเรียนการสอนของ ดนตรีสากลมีไว้สำหรับบุคคลระดับเจ้าหน้าที่สูงหรือบุตรหลานของขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ในราชสำนัก เท่านั้น ต่อมาค่านิยมในการเรียนดนตรีได้เริ่มออกมาสู่สังคมระดับ ชาวบ้าน ในอดีตสถาบันการสอน ดนตรีสากลที่มีชื่อเสียงล้วนเป็นหน่วยงานของราชการทั้งสิ้น ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองประเทศ (พ.ศ. 2475) เป็นผลให้โครงสร้างทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไป การ เรียนดนตรีจึงเป็นที่นิยมมากขึ้น เอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้กับบุคคล ทั่วไป ที่สนใจในการเรียนดนตรีโดยไม่จำกัดเพศ วัย และการศึกษาของผู้เรียนดังที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน (วรรณเทพ หาญกล้า. 2539: 4)

ดนตรีสากลได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในราว ๆ สมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2396-2411) สาเหตุมาจากการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงต้องการให้มีการ ฝึกหัดทหารเป่าแตรเดินแถว ตามแบบประเทศทางแถบทวีปยุโรป ดังนั้นในสมัยกิจการอยู่ประมาณ 2 ปี เพราะพระเจณดุริยางค์ได้รับทุนจากรัฐบาลให้ไปดูงานด้านดนตรีที่ต่างประเทศ จึงไม่มีครูสอน ดนตรีที่สามารถจะรับช่วงดำเนินกิจการโรงเรียนต่อไปได้จึงต้องเลิกกิจการไป (ชลห่มุ ชลานุ เเคราะห์. 2524: 32)

ในปีพ.ศ. 2479 เป็นช่วงที่วงดนตรี “สุนทราภรณ์” เริ่มได้รับความนิยมจากประชาชน ทั่วไป ครูเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าวงได้เปิดโรงเรียนสอนดนตรีขึ้นบริเวณถนนหลานหลวงเยื้อง บริษัทเดินอากาศไทยชื่อ “โรงเรียนคอน คอร์ดียอร์” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างนักร้องและนักดนตรี รุ่นใหม่ ๆ มีอาจารย์ร่วมสอนด้วยกันหลายท่าน เช่น ครูนารถ ถาวรบุตร, ส.จิตร มั่นคง, เมย์ เอื้อเฟื้อ , โฉลก เนตรสูตร, แสง จาตกะวระและสังข์ อัสตย์ถวายศรี เป็นต้น อย่างไรก็ตามโรงเรียน ดนตรีแห่งนี้ดำเนินกิจการอยู่ได้ไม่นานก็ต้องมีอันล้มเลิกกิจการไป (สุวัฒน์ วรรณดิ. 2532: 68)

แม้ว่าโรงเรียนดนตรีของพระเจณดุริยางค์และโรงเรียนดนตรีของครูเอื้อ สุนทรสนานมี อันต้องปิดตัวเองลงก็ไม่ได้ทำให้กระแสนิยมดนตรีของคนไทยเปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม สังคมไทยกลับเห็นถึงประโยชน์ของการเรียนดนตรีสากลเพิ่มมากขึ้น เพราะการรับรู้ข่าวสารของ สังคมโลกจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ภายหลัง จากที่โรงเรียนดนตรีของพระเจณดุริยางค์ปิดไปแล้ว ในช่วงนั้นแม้ว่าจะไม่มีโรงเรียนดนตรีเอกชน แห่งอื่นเกิดขึ้นแต่ก็มีสถาบันสอนดนตรีเล็ก ๆ เกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น สถาบันครูชุด ศรียาสวิน, สถาบันของครูล้วน ควันธรรม, สถาบันของครูณรงค์ มณีขาว เป็นต้น ซึ่งกระจายกันอยู่ใน

กรุงเทพมหานครมีผู้สนใจเรียนอยู่ไม่น้อย บางแห่งเลิกกิจการไปแล้วแต่บางแห่งยังคงดำเนินกิจการมาจนถึงทุกวันนี้

5. ห้องเรียนดนตรีและสื่อการสอน

ปัจจัยหลักๆ ของการเรียนดนตรี คือการมีห้องซ้อมดนตรีที่ดี และเอื้อต่อการฝึกซ้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนดนตรีใช้ความสามารถ และฝึกซ้อมได้อย่างเต็มที่ ลักษณะที่สำคัญของห้องเรียนดนตรีที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็ม ควรมีดังนี้ต่อไป

1. ห้องเรียนต้องกว้างและโปร่ง
2. มีสื่อการเรียนรู้อันสามารถค้นคว้าได้ทันที เช่น รูปภาพ วีดีโอ
3. มีห้องเก็บเสียงสำหรับการฝึกซ้อมเดี่ยว หรือกลุ่มย่อย
4. มีอุปกรณ์ดนตรีที่พร้อมและมีที่จัดเก็บไว้อย่างเป็นระเบียบ

ดนตรีกับเด็ก: เรียนเมื่อไหร่ เรียนอย่างไร

"เด็กควรเริ่มเรียนดนตรีเมื่อไหร่" ผู้ปกครองมักจะมีคำถามแบบนี้เสมอ คำตอบที่ได้รับ บางทีก็ได้รับข้อมูลที่ถูกบ้างผิดบ้างจากครูดนตรี บางครั้งพ่อแม่พาลูกไปที่โรงเรียนดนตรี ครูจะบอกว่ายังเล็กไปไว้ 7 ขวบค่อยมา พอลูก 7 ขวบพาไปอีก ครูอีกคนบอกว่าน่าจะมาตั้งแต่เล็กๆ ผู้ปกครองคงจะสับสน ปัญหานี้เกิดกับผู้ปกครองหลายคนที่ได้รับคำตอบถูกบ้างผิดบ้าง จากครูดนตรีที่ไม่รู้จักจริงๆ แล้ว เด็กเรียนดนตรีได้ตั้งแต่ยังเล็กอยู่ยิ่งเล็กยิ่งดี แต่ไม่ได้หมายความว่า 1 ขวบมานั่งเล่นเปียโน เพราะกล้ามเนื้อ แต่จะเรียนรู้ดนตรีได้ในวิธีที่ต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการกับการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละวัย เด็กสามารถสัมผัสกับดนตรีตั้งแต่อยู่ในครรภ์โดยอาศัยการฟัง เด็กที่ได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสมตั้งแต่ก่อนเกิดจะช่วยให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กแรกเกิดจะเรียนดนตรีในลักษณะที่เป็นการเล่นสัมผัสประกอบเสียง ในขณะที่เด็กกำลังฟังอยู่นั้นคุณพ่อคุณแม่อาจใช้การสัมผัสลูกตามจังหวะเพลง ทั้งนี้ก็ต้องเลือกเพลงให้เหมาะสมกับเด็กด้วย เด็กเล็กๆ เรียนรู้ในเรื่องของเสียง และจังหวะได้

เด็กอายุ 3 ขวบเป็นวัยที่เริ่มเล่นเครื่องดนตรีได้เพราะกล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงแต่จะเรียนในลักษณะของการร้องหรือเต้นให้เข้ากับจังหวะ หลักสูตรที่สอนสำหรับเด็กเล็กอาจใช้เครื่องเคาะเครื่องตีเข้ามาผสม การสอนเรื่องเสียง และจังหวะ จะเป็นการผสมระหว่างการเรียนดนตรีกับการเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้ปกครองหลายท่านไม่เข้าใจก็จะคิดเสมอว่าลูกไม่เห็นได้เล่นเป็นเพลงเลยแล้วให้หยุดเรียน รอให้โตพอที่จะเล่นเปียโนได้ค่อยให้เรียนใหม่ จริงๆ แล้วเป็นการทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้

หลังจากเด็กได้เรียนรู้ดนตรีขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ การร้อง การเต้น ให้เข้ากับจังหวะได้ดีแล้ว เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพิจารณาผู้เรียนว่าสมควรจะได้เรียนดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อใด เช่นการเรียนเปียโน ส่วนมากจะให้เด็กเริ่มเรียนในช่วงอายุ 4 ปี อาจจะเร็วหรือช้ากว่านี้ก็ได้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านการเรียนรู้ดนตรี ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ช่วงเวลาที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดคือช่วง 0-6 ขวบ พูดย่างๆ ก็คือในสมองของเด็กช่วงเวลานี้ จะรับรู้ทุกอย่าง เพราะเป็นการรับเพียงด้านเดียวไม่สามารถปฏิเสธได้ เหมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์ไม่ว่า จะใส่อะไรไปก็จะได้ตามนั้น เพราะเส้นใยของสมองรวมทั้งรอยหยักที่ผิวสมองจะเยอะที่สุด ช่วงนี้ เป็นวัยที่มีจินตนาการสูง เพราะฉะนั้นผู้ปกครองควรใส่ใจเน้นๆ ให้ลูกได้รับการฝึกฝนดนตรีอย่าง ถูกต้องอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การเรียนรู้หลังช่วงอายุ 6 ขวบเป็นต้นไปเป็นการเรียนเพื่อให้มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมบูรณ์ ทั้ง ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคม ดนตรีเป็นวิชาที่เกิดจากทักษะไม่ใช่วิชาท่องจำ ยิ่ง เรียนยิ่งยาก ผู้ปกครองบางท่านเห็นลูกเล่นไม่ค่อยได้ก็จะคิดว่าลูกไม่มีพรสวรรค์ จริงๆ แล้วทุกคน มีความสามารถมีพรสวรรค์ทั้งนั้น แต่อาจจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการอบรมเลี้ยงดู สภาพปัจจุบันทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่มานั่งดูลูกซ้อมดนตรี ต้องทำงานทั้งนอก บ้านและดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน เพียงแต่บอกว่าให้ลูกซ้อมดนตรีเท่านั้น เด็กก็คือเด็กเป็น วัยที่อยากเล่นเป็นวัยที่ต้องการกำลังใจ ต้องการคำชม และความสนใจจากพ่อแม่ วิธีที่ดีคือ ผู้ปกครองควรจัดเวลาการซ้อมให้กับเด็ก และนั่งฟังลูกซ้อมเป็นกำลังใจและคอยให้คำชมเวลาที่เล่น ดนตรี

ครูดนตรีมีส่วนเป็นอย่างมาก เพราะครูสามารถที่จะทำให้เด็กรู้สึกรักดนตรีหรือเกลียดดนตรีไปเลยก็ ได้ การสอนไปวันหนึ่งวันหนึ่งโดยไม่รู้ว่าจะสอนอะไรและจะสอนยังไงต่อไปนั้นเป็นการที่ทำลายโอกาส ของเด็ก ถ้าครูไม่มีความสามารถที่จะดึงความสามารถทางดนตรีของเด็กออกมาได้จะทำให้เด็กคน นั้นเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะเด็กคนนั้นอาจจะจะเป็นนักเปียโนที่ดีก็ได้ การสร้างแรงบันดาลใจ ให้แก่เด็กเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการเรียนดนตรี การที่พาเด็กไปดู Concert หรือไปดูการ แข่งขันเปียโนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจอย่างหนึ่งให้กับเด็ก ผู้เขียนเองก็มักจะพาลูกศิษย์ไปดู concert อยู่เสมอ ให้ได้เห็นถึงความสามารถของเด็กในวัยเดียวกันว่าทำไมถึงเล่นได้เก่งขนาดนั้น ซ้อมได้อย่างไรวันละหลายชั่วโมง นี่ก็คือการสอนให้เด็กรู้จักแบ่งเวลา บางคนซ้อมวันละ 1 ชั่วโมง บางคนซ้อมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง หรือบางคนไม่เคยซ้อมเลย การซ้อมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ของการเรียนดนตรี

เด็กกับดนตรีเป็นเรื่องที่คนทั่วไปคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาเพราะในชีวิตประจำวันเด็กก็ได้ยินได้ฟัง ได้ สัมผัสดนตรี ทั้งจากสื่อ จากการเรียนที่โรงเรียน หรือการเรียนพิเศษดนตรี บางคนให้เด็กเรียน ดนตรีตามแฟชั่น ให้เด็กเรียนดนตรีเพราะเด็กอยากเรียน ให้เด็กเรียนดนตรีเพราะต้องใช้ประโยชน์ ในการเรียนการสอน แต่ไม่ได้ศึกษาอย่างจริงจังว่าดนตรีมีคุณค่ากับชีวิตของเด็กมากน้อยเพียงใด

6. รายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

1. โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม
2. โรงเรียนแจรงร่อนวิทยา
3. โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
4. โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม

5. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
6. โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย
7. โรงเรียนทิวธาภิเศก
8. โรงเรียนทิวธาภิเศก บางขุนเทียน
9. โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา(ทิววัฒนา)ในพระราชูปถัมภ์ฯ
10. โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา(วัดน้อยใน)ในพระราชูปถัมภ์ฯ
11. โรงเรียนเทพศิรินทร์
12. โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์
13. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
14. โรงเรียนนवलนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเศก
15. โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม
16. โรงเรียนบางมดวิทยา
17. โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
18. โรงเรียนปัญญาารคุณ
19. โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม
20. โรงเรียนโพธิสารพิทยากร
21. โรงเรียนมหารณพาราม
22. โรงเรียนมักกะสันพิทยา
23. โรงเรียนมัธยมวัดดาวคทอง
24. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
25. โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง
26. โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร
27. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์
28. โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์
29. โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม
30. โรงเรียนโยธินบูรณะ
31. โรงเรียนโยธินบูรณะ 2 (สุวรรณสุทธาราม)
32. โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน
33. โรงเรียนราชันหาจารย์สามเสนวิทยาลัย 2
34. โรงเรียนราชวินิต มัธยม
35. โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ
36. โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน
37. โรงเรียนวัดนवलนรดิศ
38. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ

39. โรงเรียนวัดบวรนิเวศ
40. โรงเรียนวัดบวรเมณฑล
41. โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม
42. โรงเรียนวัดพุทธบูชา
43. โรงเรียนวัดรางบัว
44. โรงเรียนวัดราชบพิธ
45. โรงเรียนวัดราชโอรส
46. โรงเรียนวัดราชาธิวาส
47. โรงเรียนวัดสระเกศ
48. โรงเรียนวัดสังเวช
49. โรงเรียนวัดอินทาราม
50. โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร
51. โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ฯ
52. โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์
53. โรงเรียนศึกษานารี
54. โรงเรียนศึกษานารีวิทยา
55. โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
56. โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์
57. โรงเรียนสตรีวิทยา
58. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
59. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี
60. โรงเรียนสวนอนันต์
61. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
62. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
63. โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์
64. โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม
65. โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
66. อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
67. อุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยเรื่องเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นดังนี้
งานวิจัยที่ศึกษาจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างในการสอนศิลปศึกษา

นิภาพรรณ กุลดิลก(2530)ได้ทำวิจัยเรื่อง"ลักษณะครูศิลปะที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของครูศิลปะและนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของครูศิลปะที่พึงประสงค์ ตามการรับรู้ของครูศิลปะและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังครู จำนวน132คน และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน325คนผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูศิลปะและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านบุคลิกภาพ และมนุษย์สัมพันธ์ สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วย ยกเว้นในข้อที่ว่า ครูศิลปะควรเน้นการสอนแบบบรรยาย ทั้งครูศิลปะและนักเรียนมีความเห็นในระดับไม่แน่ใจ และในด้านการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วย ยกเว้นในข้อที่ว่าครูศิลปะควรเน้นการใช้แบบทดสอบเรียน ทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นในระดับไม่แน่ใจ แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูศิลปะกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อัศรพล เตชะพหล(2537)ทำการวิจัยเรื่อง"สภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่9" การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่9 ในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา วิธีการสอน สื่อ การสอนและการวัดและการประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูศิลปะ (ทัศนศิลป์)จำนวน 65 คนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษาที่ 9 จำนวน 36 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูศิลปะศึกษา จำนวน 65 ฉบับ ได้รับกลับคืน 53 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.54 ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละมัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปะศึกษามีสภาพการสอนวิชาศิลปะด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา วิธีสอน และการวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ใน ระดับค่อนข้างมาก และด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการสอนวิชาศิลปะ ทางด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชา วิธีการสอน สื่อการสอน และการวัดและการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางครูศิลปะศึกษาส่วนมากมีความต้องการได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร ต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหา และจัดทำสื่อการสอน และเห็นว่าควรลดจำนวนนักเรียนให้พอเหมาะกับชั้นเรียน

วัชรินทร์ ฐิติอติศัย(2538)ได้ทำการวิจัยเรื่อง"ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร"พบว่า

1. ครูศิลปะได้เน้นการสอนเนื้อหาวิชาให้ตรงกับประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน
2. ครูที่จบการศึกษามาทางศิลปะโดยตรงมักเน้นให้นักเรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศิลปะมากเกินไป ไม่พยายามส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3. ครูควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น

4. ครูศิลปศึกษาไม่ได้ศึกษาทางศิลปศึกษาโดยตรง จะขาดความรู้พื้นฐานทางศิลปะและไม่สามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม

5. นักเรียนชอบวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่มากที่สุด และไม่ชอบวิธีสอนแบบบรรยาย

6. วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ยุ่งยากเพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกมากกว่าความรู้ ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสม จึงทำได้ยาก

กรมวิชาการ (2528, หน้า 53-56) ได้ทำการวิจัยสภาพการใช้หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 สรุปสาระที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้หลักสูตรวิชาทัศนศึกษาครั้งนี้ วิชาบังคับวิชาทัศนศึกษามีปัญหา เป็นอย่างมากในการเรียนการสอน สมควรที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยเร่งด่วน

วิชาเลือกนั้นเนื้อหาและคำอธิบายทั้ง 3 ระดับ คือ ชั้น ม.1 ม.2 และม.3 ยังไม่เหมาะสม ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขอีกเป็นจำนวนมาก และจำนวนวิชา เลือกนั้นมีจำนวนที่มากเกินไปและไม่จำเป็นต้องจัดเพิ่มเติมอีกในขณะนี้ ตลอดจนจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชามีปัญหาในการสอนของโรงเรียนมาก

เบอร์กาโม (Bergarmo, 1978: 616-A อ้างถึงใน พรพรรณ ดวงรัตน์, 2541, หน้า 75) ทำการวิจัยเรื่องผลของการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและการตอบรับด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (The Effect of Environment Centered art Instruction on the Development of Aesthetic and Crestive Responses in High School Art Student) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของโครงการสอนศิลปะ โดยมีสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางกับโครงการสอนศิลปะแบบธรรมดาเกี่ยวกับผลกระทบต่อพัฒนาการแสดงออกทางการวาดภาพ พัฒนาการของการตัดสินใจ ความงาม และการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนที่สอนศิลปะจำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน โดยกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และเป็นกลุ่มควบคุม 2 ห้องเรียน โดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบทดสอบการแสดงออกทางการวาดภาพ แบบประเมินค่า แบบทดสอบการตัดสินใจ และแบบทดสอบความแตกต่างของทัศนคติในวิชาศิลปะ ผลการวิจัยปรากฏพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับพัฒนาการในด้านทักษะ ในการวาดภาพระหว่างกลุ่มทดลอง และควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับพัฒนาการของการตัดสินใจ ความงามระหว่างกลุ่มทดลอง และควบคุม แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ริชาร์ดสัน (Richardson. 1983: 3191-A) ได้ทำเรื่องทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อจุดประสงค์และทฤษฎีในด้านศิลปศึกษา(Educator's Attitude Toward and Theories of Art Education)ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานภาพของศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทัศนคติของนักศึกษาสาขาวิชาต่างๆ ที่มีต่อวิชาศิลปศึกษาทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติกลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักการศึกษาทางศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาและกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับจุดหมาย(goal)ของวิชาศิลปศึกษา 12 ประการโดยให้แสดงความเห็นตามสภาพที่เป็นจริงและสภาพในอุดมคติ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาต่างๆ เห็นว่า ควรสนับสนุนจุดหมายของศิลปศึกษาด้านมนุษยนิยม(humanism)อันเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับแต่ละบุคคลและสังคมมากกว่าการสนับสนุนด้านเนื้อหาวิชาซึ่งมีลักษณะที่แคบกว่า ส่วนการเปรียบเทียบจุดหมายของศิลปศึกษาศึกษาตามสภาพที่เป็นจริงและสภาพในอุดมคติ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากลข้างต้นพบว่าเรื่องปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากลยังไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ Survey (Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเป็นข้อมูลสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีสากล และวิเคราะห์ปัญหาโดยการ สอบถาม หัวหน้ากลุ่มสาระศิลปะและครูผู้สอนวิชาดนตรีสากล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร และอาจารย์พิเศษทั้งนี้เพื่อผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการ แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้ากลุ่มสาระศิลปะ และอาจารย์สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 134 คน โดยในการทำวิจัยครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง

2. การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

2.1 เอกสารและตำราต่าง ๆ

- 2.1.1 ปฐมบทดนตรีสากล
- 2.1.2 สังคัตนิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก
- 2.1.3 หลักการสอนที่ทรงประสิทธิภาพ
- 2.1.4 ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- 2.1.5 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 2.1.6 หลักการสอน และการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
- 2.1.7 วิธีการสอน
- 2.1.8 หลักการสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

3.1 ลักษณะเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบบออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้สอนลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิด (Close Ended Question) มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) จำนวน 33 ข้อ

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) แบ่งเป็น

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอนหลักการสอน

3.2.3 สร้างแบบฟอร์มแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบที่ไม่มีโครงสร้างมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้

3.2.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.3.2 กำหนดประเด็นต่างๆที่ต้องการทราบ

3.2.3.3 ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษา 1 การจัดการสอนทั่วไป

3.2.3.4 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามแบบคำถามปลายเปิด

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เน้นการเก็บข้อมูลโดยดำเนินการแบ่งเป็น

4.1 หาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียน

4.2 ทำการติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อแจกแบบสอบถามหัวหน้ากลุ่มสาระศิลปะ อาจารย์สอน และอาจารย์พิเศษ เพื่อทำแบบสอบถาม

4.3 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทำแบบสอบถามสังเกตการณ์และจดบันทึก

4.4 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาดังนี้

5.1 รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

5.2 นำข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เพื่อให้การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของประคอง กรรณสูต (2528,70) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50– 2.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์สากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ความสะดวกในการวิเคราะห์ และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

N แทน จำนวนประชากร (Population)

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตอนๆ เพื่อสะดวกต่อการทำความเข้าใจ และเสนอด้วยตารางเพื่อประกอบคำอธิบาย โดยเสนอเรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็น ด้านสถานที่ และด้านการวัดผลประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์สากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการด้านการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์สากล

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก เป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	89	66.42
หญิง	45	33.58
รวม	134	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี	17	12.69
31 - 35 ปี	32	23.88
36 - 40 ปี	41	30.60
41 - 45 ปี	26	19.40
มากกว่า 45 ปีขึ้นไป	18	13.43
รวม	134	100.00
การศึกษาขั้นสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	16.42
ปริญญาตรี	95	70.90
ปริญญาโท	17	12.69
ปริญญาเอก	-	-
รวม	134	100.00

จากตาราง 5 พบว่าครูที่สอนวิชาดนตรีสากลระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 66.42 มีอายุระหว่าง 35 - 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.60 และมีวุฒิการศึกษาระดับ ปริญญาตรี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.90

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็น ด้านสถานที่ และด้านการวัดผลประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีสากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการด้านการสอนในรายวิชาดนตรีสากล

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีสากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล

ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรี สากล	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. เนื้อหาการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.81	0.35	มากที่สุด	10
2. แผนการเรียนที่มีให้นักเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.74	0.32	มากที่สุด	12
3. มีการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชา	4.96	0.43	มากที่สุด	6
4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	5.00	0.45	มากที่สุด	1
5. ความเหมาะสมของ ของจำนวนครูต่อจำนวนผู้เรียน	4.88	0.39	มากที่สุด	9
6. มีการเตรียมการสอนได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน	5.00	0.45	มากที่สุด	2
7. ครูผู้สอนมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย	4.95	0.42	มากที่สุด	7
8. มีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5.00	0.45	มากที่สุด	3
9. ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน	4.75	0.35	มากที่สุด	11
10. ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาดนตรีสากล	5.00	0.45	มากที่สุด	4
11. ครูผู้สอนมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนดนตรีสากล	4.89	0.40	มากที่สุด	8
12. มีการจัดแผนการสอนอย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน	5.00	0.45	มากที่สุด	5
รวม	4.91	0.41	มากที่สุด	

จากตาราง 6 พบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีสากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม, มีการเตรียมการสอนได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน, มีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาดนตรีสากล, มีการจัดแผนการสอนอย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาคือ มีการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชา ($\bar{x} = 4.96$), ครูผู้สอนมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.95$), ครูผู้สอนมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนดนตรีสากล ($\bar{x} = 4.89$), ความเหมาะสมของ ของจำนวนครูต่อจำนวนผู้เรียน ($\bar{x} = 4.88$), เนื้อหาการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ($\bar{x} = 4.81$), ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.75$) และ

แผนการเรียนที่มีให้นักเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านสถานที่และความเหมาะสมของห้องเรียน	4.51	0.26	มากที่สุด	7
2. สถานที่อุปกรณ์มีความเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน	4.14	0.19	มาก	12
3. โต้ะ แก้อี้ มีสภาพพร้อมใช้งาน และแสงสว่างภายในห้องเรียน มีความเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน มี 4.90	4.90	0.40	มากที่สุด	4
4. มีการตรวจสอบปรับปรุงดูแลรักษาเครื่องดนตรีอยู่เสมอ	4.92	0.40	มากที่สุด	2
5. สถานที่และอุปกรณ์ในห้องเรียนอยู่ในมาตรฐาน	4.64	0.30	มากที่สุด	6
6. ความเหมาะสมของ สถานที่และสภาพแวดล้อม	4.49	0.26	มาก	8
7. สถานที่และอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีสภาพพร้อมใช้งาน	4.92	0.40	มากที่สุด	3
8. ความพึงพอใจในการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี	4.28	0.24	มาก	11
9. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพทันสมัย และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	4.48	0.26	มาก	9
10. ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่ มีขนาดเหมาะสม	4.83	0.36	มากที่สุด	5
11. หนังสือ ตำรา วารสาร และแหล่งสารสนเทศในห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย และมีความเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน	4.96	0.43	มากที่สุด	1
12. การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในวิชาดนตรีของโรงเรียนผู้สอน	4.37	0.23	มาก	10
รวม	4.62	0.31	มากที่สุด	

จากตาราง 3 พบว่าสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หนังสือ ตำรา วารสาร และแหล่งสารสนเทศในห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย และมีความเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.96$) รองลงมาคือ มีการตรวจสอบปรับปรุงดูแลรักษาเครื่องดนตรีอยู่เสมอ, สถานที่และอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีสภาพพร้อมใช้งาน ($\bar{x} = 4.92$), โต้ะ แก้อี้ มีสภาพพร้อมใช้งาน และแสงสว่างภายในห้องเรียน มีความเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน ($\bar{x} = 4.90$), ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่ มีขนาดเหมาะสม ($\bar{x} = 4.83$), สถานที่และอุปกรณ์ในห้องเรียนอยู่ในมาตรฐาน ($\bar{x} = 4.64$), ด้านสถานที่และความเหมาะสมของห้องเรียน ($\bar{x} = 4.51$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ลำดับถัดมาคือ ความเหมาะสมของ สถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.49$), อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพทันสมัย และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

($\bar{x} = 4.48$), การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในวิชาดนตรีของโรงเรียนผู้สอน ($\bar{x} = 4.37$), ความพึงพอใจในการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี ($\bar{x} = 4.28$) และสถานที่อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.14$) ซึ่งอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับด้านการวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล

ด้านการวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มีการชี้แจงทราบให้ถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล	5.00	0.45	มากที่สุด	1
2. ในการทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	5.00	0.45	มากที่สุด	2
3. มีการแจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนทราบก่อนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง	4.98	0.43	มากที่สุด	6
4. มีการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย	4.75	0.33	มากที่สุด	8
5. มีการวัดและประเมินวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4.70	0.32	มากที่สุด	9
6. มีการวัดผลและประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน	4.84	0.38	มากที่สุด	7
7. ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนิสิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา	5.00	0.45	มากที่สุด	3
8. เกณฑ์การตัดสินของการวัดผลประเมินผล มีความเป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	5.00	0.45	มากที่สุด	4
9. มีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน พัฒนาการด้านต่างๆ ความแตกต่างของนักเรียน	5.00	0.45	มากที่สุด	5
รวม	4.92	0.41	มากที่สุด	

จากตาราง 8 พบว่าการวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการชี้แจงทราบให้ถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล , ในการทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน, ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนิสิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา, เกณฑ์การตัดสินของการวัดผลประเมินผล มีความเป็นธรรมโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้, มีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน

พัฒนาการด้านต่างๆ ความแตกต่างของนักเรียน ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาคือ มีการแจ้งล่วงหน้าให้ นักเรียนทราบก่อนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง ($\bar{x} = 4.98$), มีการวัดผลและประเมินผลทั้งก่อน เรียนและหลังเรียน ($\bar{x} = 4.84$), มีการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.75$) และมีการวัดและประเมินวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและและภาคปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.70$) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนและแนวทางในการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ภายในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ในหมวดศิลปะ ที่ทำการสอนรายวิชาดนตรีสากล ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 รวมจำนวน 134 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ครูผู้สอนดนตรีสากลเป็นเพศชาย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 66.42 มีอายุระหว่าง 35 – 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.60 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.90
2. ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีสากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม, มีการเตรียมการสอนได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน, มีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาดนตรีสากล, มีการจัดแผนการสอนอย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาคือ มีการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชา ($\bar{x} = 4.96$), ครูผู้สอนมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.95$), ครูผู้สอนมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนดนตรีสากล ($\bar{x} = 4.89$), ความเหมาะสมของ ของจำนวนครูต่อจำนวนผู้เรียน ($\bar{x} = 4.88$), เนื้อหาการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ($\bar{x} = 4.81$), ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.75$) และแผนการเรียนที่มีให้นักเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด

3. สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หนังสือ ตำรา วารสาร และแหล่งสารสนเทศในห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย และมีความเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.96$) รองลงมาคือ มีการตรวจสอบปรับปรุงดูแลรักษาเครื่องดนตรีอยู่เสมอ, สถานที่และอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีสภาพพร้อมใช้งาน ($\bar{x} = 4.92$) โต๊ะ เก้าอี้ มีสภาพพร้อมใช้งาน และแสงสว่างภายในห้องเรียน มีความเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน ($\bar{x} = 4.90$) ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่ มีขนาดเหมาะสม ($\bar{x} = 4.83$) สถานที่และอุปกรณ์ในห้องเรียนอยู่ในมาตรฐาน ($\bar{x} = 4.64$) ด้านสถานที่และความเหมาะสมของห้องเรียน ($\bar{x} = 4.51$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ลำดับถัดมาคือ ความเหมาะสมของ สถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.49$) อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพทันสมัย และช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.48$) การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในวิชาดนตรีของโรงเรียนผู้สอน ($\bar{x} = 4.37$) ความพึงพอใจในการจัดระบบประมาณในการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี ($\bar{x} = 4.28$) และสถานที่อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.14$) ซึ่งอยู่ในระดับ มาก

4. การวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการชี้แจงทราบให้ถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล, ในการทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน, ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนิสิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา, เกณฑ์การตัดสินของการวัดผลประเมินผล มีความเป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้, มีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน พัฒนาการด้านต่างๆ ความแตกต่างของนักเรียน ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาคือ มีการแจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนทราบก่อนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง ($\bar{x} = 4.98$) มีการวัดผลและประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ($\bar{x} = 4.84$) มีการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.75$) และมีการวัดและประเมินวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและและภาคปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.70$) ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับ มากที่สุด

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายเป็นประเด็นสำคัญต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพการสอนวิชาดนตรีสากลในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร

1.1 สภาพโดยทั่วไปของครูสอนสอนวิชาดนตรีสากลพบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรีและไม่มีวุฒิต่างดนตรี เดิมประเทศไทยยังไม่มีโรงเรียนสอนดนตรีโดยตรงทั้งในระดับชั้นกลางและชั้นสูง เพียงแต่เป็นการสอนดนตรีส่วนตัวในบ้าน วัด หรือในวัง ซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยนั้น

เมื่อมีการสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ. 2486 ได้มีการพยายามเปิดการเรียน การสอนวิชาดนตรีในมหาวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าไม่มีนักศึกษามาสวมครีเข้าเรียนแม้แต่คนเดียว เมื่อไม่สำเร็จรัฐบาลจึงจัดให้การดนตรีศึกษาอยู่ในสังกัดของโรงเรียนนาฏศิลป์ เมื่อ พ.ศ. 2496 (พระเจนดุริยางค์. 2512: 35)

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับครู ดนตรี และได้ทรงเสนอแนะว่า การดนตรีของเราขาดผู้ชำนาญในวิชาการดนตรี ครูดนตรีที่มี อยู่ในปัจจุบันนับวันแต่จะหมดไป ควรตั้งโรงเรียนการดนตรีขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อฝึกให้มีผู้ ชำนาญใน วิชาการดนตรีอันจะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการและประชาชน (พระเจนดุริยางค์. 2512: 37)

เมื่อโรงเรียนนาฏศิลป์เปิดทำการสอนในระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง และ ประกาศนียบัตรวิชานาฏศิลป์ชั้นสูง แต่ได้ผลไม่เป็นที่พอใจ กรมการฝึกหัดครูจึงเล็งเห็น ความสำคัญและความขาดแคลนครูดนตรีศึกษา จึงมีการเร่งผลิตครูดนตรีศึกษาใน สถาบันการศึกษาหลายแห่ง เช่น วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่วนในสถาบันการศึกษา อื่นๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก็มีการเร่งผลิตครูดนตรี แต่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเหล่านี้จะไม่มีวุฒิต่างดนตรี แต่มีวุฒิกการศึกษา ทางด้าน อื่นๆ วิชาดนตรีเป็นแต่เพียงวิชาเอกเท่านั้น

ส่วนที่ครูดนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงนั้น โดยลักษณะของ ความสามารถ และความถนัดทางดนตรี ผู้ชายจะมีความถนัดและความสามารถทางด้านดนตรี มากกว่าผู้หญิง ประกอบกับค่านิยมทางภาคใต้เกี่ยวกับด้านดนตรีและนาฏศิลป์จะถูกมองไปในแง่ ลบ สำนวน ที่ว่า “ดนตรีนาฏศิลป์เป็นของเต็นกินรำกิน” ยังคงมีอยู่

1.2 กระบวนการเรียนรู้

1.2.1 ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาดนตรีสากล อยู่ใน ระดับมากที่สุด ในเรื่องความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติเครื่องดนตรี การจัดหาวัสดุและสื่อการ สอน

1.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลปรากฏว่าครูผู้สอนวิชาดนตรีมี ระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีการใช้เทคนิคและโปรแกรม คอมพิวเตอร์ในการสอนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่านวัตกรรมและเทคโนโลยี สมัยใหม่ใน การเรียนการสอนดนตรียังไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในหมู่ครูผู้สอนดนตรี คงมีแต่การอบรม สัมมนาเทคโนโลยีในสาขาวิชาอื่นๆ เป็นส่วน ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับเบิร์ช (Birch. 1969: 1743-A) ได้ทำการวิจัยองค์ประกอบที่ทำให้ ทักษะทางด้านดนตรีของครูแตกต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามที่ มีชื่อว่า “The Oregon Test for Attitude Toward Music” เพื่อวัดทัศนคติที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ ทางด้านดนตรี กับ ทัศนคติที่มีต่อดนตรี ประสบการณ์ทางดนตรี และความเชื่อมั่นในตนเองในการ สอนดนตรี ซึ่ง ผลการวิจัย พบว่า ประสบการณ์ทางด้านดนตรี ความเชื่อมั่นในตนเองและทัศนคติที่ มีต่อดนตรี สัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเองในการสอนดนตรี แต่จำนวนปีที่ทำการสอนดนตรีกับ ทัศนคติที่มีต่อดนตรีไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการมีจุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะทำให้เด็กได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะในทุกๆ ด้านทั้งยังเป็นการช่วยความจำและมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตจริงมากขึ้น

ลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าจนสามารถพบข้อ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเพียงผู้ชี้แนะและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลมีความสำคัญมากกว่ามาตรฐานกลางทางวิชาการและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่จะได้มาซึ่งความรู้ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ความสำคัญทั้งด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย มีกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียนและการสอบไม่เห็นวัดความรู้ ความสามารถทางวิชาการ

1.2.3 ด้านสื่อการสอน ผลปรากฏว่า ครูผู้สอนมีการนำสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญส่ง วรวัฒน์ (2538: 39) ทำการวิจัยสภาพและปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนศิลปะกับชีวิตในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่ง พบว่า ครูผู้สอนต่อสภาพปัญหาด้านการใช้สื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ใน ระดับมากที่สุด แต่ก็พบปัญหาเช่นกัน ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อการสอนทางวิชาดนตรีเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างง่าย และครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เป็น ราคาไม่สูงจนเกินไป ยกเว้นสื่อที่มีราคาค่อนข้างแพงและยุ่งยากต่อ การใช้จึงมีระดับการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับน้อย เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่อง ฉายภาพข้ามศีรษะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา ชั้นประเสริฐ (2531: 80-85) พบว่า ครูผู้สอนวิชาดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก มีความต้องการการ นิเทศการสอนหลักสูตร เนื้อหาวิชาดนตรี วิธีการสอน อุปกรณ์และสื่อการสอน การวัดและ การประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ในเรื่องของสื่อการสอนครูส่วนใหญ่มักจะยึดโรงเรียนที่มีความพร้อมในเรื่องของ สื่อหรืออุปกรณ์การเรียนเป็นตัวเปรียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องดนตรี โรงเรียนใน ต่างจังหวัดมีงบประมาณในการจัดซื้อน้อย ผิดกับโรงเรียนในส่วนกลางหรือในเมืองใหญ่ๆ ที่มี ความพร้อมสูง ซึ่งแท้จริงส่วนใหญ่งบประมาณเหล่านั้นได้มาจากงบประมาณนอกระบบ อาจมาจาก มูลนิธิ สมาคมผู้ปกครองหรือสมาคมศิษย์เก่า เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ครูผู้สอนคิดว่าตนเองไม่ได้ ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนอยู่ไม่น้อย

จริงๆ แล้วการสร้างสรรคผลงานทางดนตรี ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูงมากก็อาจทำได้ เครื่องดนตรีหรืออุปกรณ์การเรียนที่ผลิตได้ในประเทศและราคาไม่แพงก็สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงงานดนตรีและสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี ได้ด้วย เพียงแต่ไม่ยึดติดกับโรงเรียน ที่มีความพร้อมในด้านนี้เท่านั้น

1.2.4 การวัดผลประเมินผล ปรากฏว่าครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากที่สุด ยกเว้นในกรณีการใช้แบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีแทบทุกโรงเรียนมีได้มุ่งหวังให้เป็นวิชาหลักเหมือนวิชาสามัญทั่วไป เพียงแต่เป็นวิชาเสริมตามหลักสูตร ขาดผู้ประสาน เชื่อมโยงและให้ คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ หรือผู้มีความชำนาญซึ่งไม่เหมือนกับวิชาสามัญอื่นๆ ดังนั้น ประสิทธิภาพของวิชาดนตรี ที่อยู่ในกลุ่มสาระวิชาศิลปะจึงขาดความเป็นเอกภาพและ ประสิทธิภาพเป็นส่วนใหญ่ การที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการดนตรีของแต่ละ โรงเรียนจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง วรวัฒน์ (2538: 41) พบว่าด้าน การวัดผลประเมินผลของครูผู้สอนศิลปะกับชีวิต ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนมีความต้องการในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัด กระบวนการและความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผลและสอดคล้องกับ แกมม (Gamm. 1992: 2454-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะและการวัดผลการสอนดนตรี โดยค้นหา เครื่องมือที่ใช้วัดมาตรฐานวิชาดนตรี คือ การสอนที่ยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การที่ยึดเนื้อหาวิชา และผู้เรียนเป็นหลัก การสอนที่ยึดงานกิจกรรม การสอนที่ยึดการแสดงดนตรี การยึดหลักความร่วมมือและการยึดพื้นฐานแนวคิดในส่วนเฉพาะที่เป็นเนื้อหาวิชาเท่านั้น โดยลด การสอนด้วยคำพูดของครูน้อยที่สุด แต่มุ่งเน้นการเสาะแสวงหาความรู้ หรือการวิพากษ์วิจารณ์แทน

เนื่องจากกระบวนการวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนทำการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการหลายวิธี บางวิธีสามารถวัดหรือประเมินผลการเรียนที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมได้ เช่น ผู้เรียนอ่าน ไน้ตออก ร้องเพลงได้ ปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือบทเพลงที่ครูกำหนดให้ได้ แต่ผลการเรียนที่เป็น นามธรรมเราไม่สามารถวัดได้ หรือไม่สามารวัดได้ในทันทีทันใด เช่น ความซาบซึ้ง ความรัก และทัศนคติที่ดีต่อวิชาดนตรี การที่นักเรียนคนหนึ่งต้องการเล่นดนตรีในระยะเวลาหนึ่ง ไม่สามารถสรุปได้ว่าเขามีใจรักและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาดนตรี แต่อาจเป็นเพราะต้องการทำตนให้ เข้ากับสังคมเพื่อนๆ ที่รักวิชาดนตรีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลในประเด็นนี้ครูผู้สอนต้องหมั่นสังเกต และใช้ เวลาในการวัด บางครั้งอาจใช้เวลาเป็นเดือน เป็นภาคการศึกษา หรือเป็นปีการศึกษาก็เป็นได้

เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดเน้นที่ต้องการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เรียนเป็นศูนย์กลาง (หลักการ Cippa) ดังนั้นรูปแบบของการวัดผลและประเมินผลจึงควรเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม รูปแบบดังกล่าวให้มากขึ้น นั่นคือ

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบข้อความด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันและกันและได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” (Process) ควบคู่ไปกับ “ผลงาน” (Product)
5. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Application) (ทิศนา ชัมมนณี, 2539 241)

สำหรับในวิชาดนตรี โดยสาระและเนื้อหาที่เรียนนั้นจะเห็นว่าความเกี่ยวพันและสอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบดังกล่าวเป็นอย่างดี ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนควรยึดหลักการวัดผลและการประเมินผล ตามแนวการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ด้วย

1.3 ความรู้ความสามารถทางวิชาดนตรีของครูผู้สอน ปรากฏว่าครูผู้สอนมีทักษะ ต่อระดับสภาพความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งในเรื่องนี้ ฌรุทธ์ สุทธจิตต์ (2539: 2) ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นครูดนตรีนั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาระดนตรีและเทคนิควิธีการสอน ดนตรี โดยเฉพาะ เนื่องจากดนตรีเป็นสาระความรู้เช่นเดียวกับสาระอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือภาษาศาสตร์ ดังนั้นผู้เป็นครูดนตรีต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริงมาก พอที่จะไปสอนหรือพัฒนาการสอนของตนเพื่อผู้เรียนได้ เนื่องจากดนตรีเป็นเนื้อหาสาระที่ แตกต่างไปจากวิชาอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับประทีป นกปี (2530: 144-150) ทำการ วิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรดนตรีศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่มีทัศนะของปัญหาอยู่ในระดับกลาง ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการดนตรี ไม่มี ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลเท่าที่ควร และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิภพ ปิติ (2534: 97-100) พบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ประสบัญญาด้าน การสอนวิชาศิลปศึกษา ทั้งด้านการสอน วัสดุและสื่อการเรียนและการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก

สำหรับความรู้ความสามารถของครูผู้สอนทางด้านดนตรีถ้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ใหญ่ๆ คือ ความรู้ความสามารถทางด้านสาระและเนื้อหาทางดนตรีและทักษะปฏิบัติด้านดนตรี ซึ่งรวมถึงการควบคุมวงดนตรีด้วย จะเห็นว่าครูผู้สอนส่วนหนึ่งคือครูดนตรีจำเป็น เพราะไม่มี ครูดนตรีโดยตรง ครูผู้สอนเหล่านี้จำเป็นต้องสอนตามบังคับของหลักสูตร โดยเฉพาะความรู้ ทางทฤษฎี ดนตรีซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีพื้นความรู้ด้านดนตรีมาก่อน ไม่มีแหล่งวิทยากรด้านนี้ช่วย แนะนำ ไม่มีการจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนประเภทนี้ อีกทั้งครูเหล่านี้ต้องแบกภาระในการ สอนวิชาสามัญอื่นอยู่แล้ว จึงทำให้การเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีบางรายวิชาไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควรและยิ่งกว่านั้น บางโรงเรียนถึงกับต้องยุบรายวิชานั้นๆ เพราะผู้สอนไม่ สามารถทำการสอนได้

ในส่วนของครูที่มีวุฒทางด้านดนตรีและมีความสามารถทางด้านดนตรีปฏิบัติอยู่แล้ว ส่วนหนึ่งพยายามดิ้นรนขอหาโอกาสเพื่อหาโอกาสเพื่อพัฒนาความรู้และประสบการณ์ทางด้านดนตรีให้แก่ตนเอง เช่น พยายามสมัครเข้ารับการอบรมเพื่อต้องการได้ความรู้และประสบการณ์ด้านดนตรีใหม่ๆ หรือพยายามหาโอกาสศึกษาต่อทางด้านดนตรี แต่เมื่อพบกับอุปสรรคหรือปัญหา ครูดนตรีส่วนนี้จึงเป็นลักษณะการทำงานจากในโรงเรียนเป็นงานภายนอกที่เป็นอิสระและมีรายได้ตอบ แทนที่ดีกว่า

1.4 สภาพแวดล้อมของห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีทัศนคติต่อสภาพของห้องเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งในเรื่องนี้เป็นผลมาจากการให้ความสำคัญและความเสมอภาคของวิชาดนตรีและวิชาสามัญอื่นที่ไม่เท่าเทียมกัน จากคำกล่าวดังกล่าวปรากฏ หลักฐานชัดเจนคือ จำนวนมากไม่มีห้องเรียนวิชาดนตรีเป็นห้องเรียนเฉพาะของตนเอง หรือเป็นห้องเรียนที่ไม่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี นั่นคือต้องเรียนวิชาดนตรีร่วมกับห้องเรียน วิชาอื่น เช่น ห้องเรียนวิชานาฏศิลป์ พลศึกษา หรือห้องอุตสาหกรรมศิลป์ ทำให้บรรยากาศและ การจัดกิจกรรมทางด้านดนตรี ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ประการที่สอง มีโรงเรียนหลายโรงเรียน ที่จำเป็นต้องยุบรายวิชาดนตรี ทั้งๆ ที่เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร คงเปิดทำการ สอนเฉพาะบางแขนงเท่านั้น ด้วยสาเหตุที่ไม่ได้มีครูผู้สอน ศาสตร์ทางด้านดนตรีเป็นศาสตร์แห่งเสียง ทั้งเสียงสูงต่ำ สั้น ยาว ท่วงทำนอง ลีลา จังหวะ เพื่อให้สอดประสานรับรู้และจินตนาการไปตามอารมณ์ของตนเองหรือของผู้ประพันธ์ เพลง ทั้งนี้เสียงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ต้องตั้งขึ้นท่ามกลางความเงียบ ไม่มีเสียงอื่นใดมา รบกวน เหมือนจิตรกรเขียนภาพลงบนผ้าขาว ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ และมองเห็นความงามและ คุณค่าของเสียงได้ดียิ่งขึ้น

1.5 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า มีระดับสภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก แต่ในประเด็นความเพียงพอของอุปกรณ์การเรียนการสอน ต่อผู้เรียนอยู่ในระดับน้อยและคุณภาพของเครื่องดนตรีอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากการ จัดสรรงบประมาณจากหน่วยเหื่อนมีน้อยและจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาใน ส่วนกลาง พบว่าเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูงมาก ซึ่งในเรื่องนี้ ฌรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2539: 27) กล่าวว่า การกระจายความเจริญทางการศึกษาสู่ภูมิภาคเป็นเรื่องสำคัญ โดยมีการเน้น คุณภาพให้เท่าเทียมกัน เพื่อขยายโอกาสให้ผู้เรียนดนตรีในส่วนภูมิภาคมีโอกาสศึกษาดนตรี ตามที่ตนถนัดอย่างมีระบบ และสามารถเข้ามาสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ได้ โดยมีมาตรฐานเท่าเทียมกับผู้เรียนในกรุงเทพมหานคร มิใช่มีความด้อยในเรื่องของความรู้ ทั้งๆ ที่มีความสามารถ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.6 การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผลการวิจัยปรากฏว่าครูผู้สอนมีทัศนคติเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีจากผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็น การจัดสรรงบประมาณในการเรียนการสอนวิชาดนตรี และการสนับสนุนให้ครูผู้สอนดนตรีมี โอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนาหรือศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะทางด้านดนตรี และการสนับสนุน ให้ครูผู้สอนดนตรีมีโอกาสเข้าอบรมสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีจากผู้บริหารโรงเรียน ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1.6.1 ค่านิยมของสังคมและผู้ปกครองซึ่งต้องการให้ผู้เรียนมุ่งศึกษาต่อทางสาขาวิทยาศาสตร์มากกว่าสาขาศิลปะศาสตร์ และมองว่าวิชาดนตรีเป็นเพียงวิชาที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดในขณะที่เรียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับสลัทส์ (Sluts.1968: 755-A) ได้ศึกษา ทศนคติที่มีต่อดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้าย จำนวน 4 โรงเรียนในรัฐโคโลราโด โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างในแง่ภูมิหลังทางด้านดนตรีของนักเรียน ด้านอาชีพของผู้ปกครองและเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน พบว่า นักเรียนทั้งหมดเห็นความสำคัญของดนตรี แต่มีทัศนคติต่ออนาคตด้านดนตรี (Toward Music) น้อยที่สุด

1.6.2 การให้ความสำคัญของวิชาด้านดนตรี ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความสำคัญด้านวิชาสามัญเป็นสำคัญ เพราะถือว่าความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับปริมาณการสอบเข้าศึกษาต่อของนักเรียนในสายวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ

1.6.3 งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์หรือการส่งเสริมกิจกรรมทางด้าน ดนตรีมีจำนวนจำกัดทัศนคติใหม่ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันมองเห็นว่าจากอดีตถึงปัจจุบันเรามุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องความสามารถทางสมอง (I.Q.) เป็นเรื่องหลัก และเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันได้ว่า ความสามารถทางสมองของมนุษย์ไม่สามารถนำมาแก้ปัญหา ของสังคมบางประการได้ ชำร่วยความสามารถทางสมองบางตัวยังเป็นตัวกระตุ้นปัญหาของ สังคมด้วยซ้ำ นักการศึกษาและนักสังคมวิทยาได้เล็งเห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเรื่อง อารมณ์ (E.Q.) จะเป็นตัวแก้ไขปัญหาของบุคคลและสังคมได้ในอนาคต แนวการจัดการศึกษา ของกรมสามัญศึกษาจึงมุ่งยึดการพัฒนาทางด้านอารมณ์เป็นหลักในการจัดการศึกษา

ดนตรีเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้าน อารมณ์ อย่างดียิ่ง ที่นักการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัด การศึกษาพึงตระหนักถึงคุณค่าเห็นความสำคัญ และหาโอกาส หรือวิธีการสนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมการเรียน การสอน วิชาดนตรีในสถานศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.7 สำหรับเรื่องหลักสูตรวิชาดนตรีนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้รับผิดชอบการศึกษา ในสาขาวิชาดนตรีศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง และส่งเสริมการดนตรีจากท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน โดยใช้ภูมิ ปัญญาของท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ค่อนข้างน้อยเข้ามาร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ หรืออาจใช้ดนตรีของท้องถิ่นต่าง ๆ ก็ได้ นอกจากเป็นการอนุรักษ์ดนตรี ในท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการทุ่มงบประมาณใน การจัดกิจกรรมดนตรี ได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะเครื่องดนตรีท้องถิ่นมีราคาถูกกว่าเครื่องดนตรี ทั่วไป

ในเมื่อต้องการเน้นการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านอารมณ์ การกำหนดให้หลักสูตรวิชาดนตรีเป็นหลักสูตรบังคับ และให้มีความสำคัญทางด้านวิชาการเท่าเทียมกับสาขาวิชาอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ควรคำนึงอย่างยิ่ง หากมีการวางแผน แนวทางการพัฒนา การ ประสาน การปฏิบัติและการติดตามผลที่ดี ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าเยาวชนไทยคงมีความสามารถ ทางด้านดนตรี ไม่ด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ

3. ปัญหา

ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์สากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขต พื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร จากข้อสรุป จะเห็นว่า สภาพปัญหาการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ยังมีปัญหาอยู่มาก ทั้งเรื่อง กระบวนการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน จำนวนบุคลากร ยังมีความรู้ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการคณิตศาสตร์ อุปกรณ์การเรียนการสอนตลอดจนการให้การสนับสนุน จากผู้บริหารและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ยังคงเป็นผู้ที่ไม่ได้รับ การศึกษามาทางด้านคณิตศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นแบบเก่าถึงแม้ว่า หลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นเวลาหลาย ปีแล้วก็ตาม แต่การเรียนการสอนวิชา คณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้

ดังนั้นครูผู้สอนวิชาศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนด้าน คณิตศาสตร์ไทยและดนตรีสากล รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ควรได้รับการพัฒนาและการนิเทศใน ทุกๆ ด้านของกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่

1. ควรมีการอบรมสัมมนาครูผู้สอนและวิชาคณิตศาสตร์ทั้งในและนอกหลักสูตร เกี่ยวกับ เรื่องเนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการเรียนการสอนดนตรี ศิลปะ การ ควบคุมวงดนตรี เทคโนโลยีการสอนดนตรีและการซ่อมแซมอุปกรณ์ดนตรีขั้นต้นให้มากขึ้น เพราะ จากการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย ท่ามกลางความต้องการ ของครูผู้สอน คณิตศาสตร์ในระดับมาก

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบงานการศึกษา โดยตรง ควรเพิ่มอัตรากำลังครูผู้สอนดนตรีให้เพียงพอหรือในปริมาณที่มากขึ้น เพื่อสนอง ความ ต้องการของผู้เรียนและสังคม รวมทั้งควรเพิ่มบุคลากรด้านการนิเทศหรือผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ โดยตรง เพราะปัจจุบันยังไม่มีศึกษานิเทศก์หรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ศึกษาประจำเขตที่ รับผิดชอบ

3. ควรส่งเสริมเพิ่มวิทยฐานะของครูผู้สอนดนตรี ทั้งในส่วนที่สำเร็จการศึกษาด้าน คณิตศาสตร์โดยตรงและผู้มีประสบการณ์การสอนดนตรีแต่ยังไม่มีวุฒิการศึกษาทางดนตรี โดยเปิด โอกาสให้ศึกษาต่อทางวิชาคณิตศาสตร์โดยตรงในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค เพราะ ปัจจุบันมีสถานศึกษาในส่วนภูมิภาคที่เปิดโอกาสให้ครูเข้าศึกษาต่อมีน้อย คงมีแต่มหาวิทยาลัย ใน ส่วนกลางเพียงไม่กี่แห่งที่เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อทางด้านดนตรี แต่สามารถรับผู้เข้าเรียนได้ ใน ปริมาณจำกัด และอัตราค่าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูงมาก จึงทำให้ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่ใน ภูมิภาคหมดโอกาส

4. ควรมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอน คณิตศาสตร์โดยตรง ทั้งด้านหลักสูตร อุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพของห้องเรียน การจัด กิจกรรม ทางดนตรีทุกรูปแบบ เน้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานศิลปะด้านดนตรีให้มากขึ้น เปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมที่ยังฝังอยู่ในความรู้สึก เพราะปัจจุบันการอบรมสัมมนา

ผู้บริหารโรงเรียนจะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหารบุคลากรและการจัดการเรียนที่เน้นวิชาการ สายสามัญเป็นส่วนใหญ่

5. ควรจัดให้มีวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับของหลักสูตรที่มีคาบเรียนและหน่วยการเรียนมากขึ้นมีความสำคัญเทียบเท่าวิชาสามัญทั่วไป

6. ควรมีการสำรวจหรือดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการของผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนดนตรีศึกษาทั้งในและนอกหลักสูตร

7. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา

4. ข้อเสนอแนะ

4.1. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

4.1.1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรง ควรเพิ่มอัตรากำลังครูผู้สอนดนตรีให้เพียงพอหรือในปริมาณที่มากขึ้น

4.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนวิชา ดนตรีในเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านดนตรี เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องและประสิทธิภาพ

4.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับ การสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีโรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอน วิชาดนตรีของโรงเรียนเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านดนตรี เพื่อให้สามารถ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4.1.4 ครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

4.2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูวิชาดนตรีสู่ศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูวิชาดนตรีสู่ประสิทธิภาพด้าน การเรียนการสอนวิชาดนตรี

4.2.3 ควรศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการเรียนวิชาดนตรี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิกันันต์ ถาวรบุตร. (2537). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนดนตรีของเด็กอายุ 4 – 6 ปี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เจนดุริยางค์, พระ, (2512). *บันทึกความทรงจำของพระเจ้าเจนดุริยางค์*, กรุงเทพฯ : บางกอกซีเกรทตาเรียลออกฟิท.
- ชลหภูมิ ชลานุกรณะ. (2537). *ดนตรีฝรั่งในยุครัตนโกสินทร์ เอกสารประกอบการเรียนวิชา History & Development of music in Thailand*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาญชัย อาจินสมอาจารย์, (2555). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร*. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์
- ชนินทร์ชัย อินทிரากรณ์. (2548). *พจนานุกรมศัพท์การศึกษา = Dictionary of education*. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). *พฤติกรรมกรรมการสอนดนตรี*, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2531). *พฤติกรรมกรรมการสอนดนตรี เอกสารประกอบคำสอนวิชา 43138.พฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2532). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรง บัวศรี. (2531). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เอรಾವัดน์พิมพ์.
- วรรณเทพ หาญกล้า. (2539). *โรงเรียนดนตรีเอกชน : การศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอน*. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วีระเวทย์ แพทย์ประเสริฐ. (2544). *การศึกษาสภาพความพร้อมและความต้องการการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประทีป นักปี. (2530). *สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาดนตรีศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูสอนดนตรี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) มศว. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- นิภาพรรณ กุลดิลก. (2530). *ลักษณะของครูศิลปะที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครูศิลปะและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(สาขาหลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

- บุญส่ง วรวัฒน์. (2538). สภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา.
- พิภพ ปิติ. (2534). ปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ฐิตอดิตัย, (2538). การศึกษาโบราณวัตถุในศิลปะเขมรแบบบายอนที่ได้จากการขุดค้นที่เมืองพิมาย (*A study of the archaeological evidence of the Khmer Bayon arts style at Phimai*) ระดับปริญญาโท. สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์
- สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์, (2538). วิจัยสอน. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊คส์
- สังต์ อุทรานันท์. (2529). การจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร คุณานุกร. (2521). หลักสูตรประถมศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สื่อสารมวลชน.
- สุวัฒน์ วรดิลก. (2532). ชีวิตและงานของครูเอื้อ สุนทรสนาน ต.จ.ว.จ.ช. ในขณะอนุกรรมการหนังสือที่ระลึกคณะกรรมการดำเนินการจัดงานเนื่องในโอกาสครบรอบ 49 ปี และ 50 ปี วงดนตรีสุนทราภรณ์. กรุงเทพฯ: เพื่อนชีวิต.
- อรรวรรณ บรรจงศิลป์. (2538). การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชัย ศรีมณี. 2543. การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อัศรพล เตชะพหล, (2538). สภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Bergarmo.(1978).“*The Effect of Environment Centered art Instruction on the Development of Aesthetic and Crestive Responses in High School Art Student*” p.616-A.
- Birch, Lawrence Wilton. (1969).“Factors Related to Differences in Classroom Teacher’s Attitudes Toward Music,” *Dessertation Abstracts International*. 30(5).
- Bloom, Benjamin; at al. (1966).” *Music Educators Journal*”. Iowa : William C.Brown.
- Sluss, Jack Herr. (1968).“High School Senior Attitudes Toward Music,” *Dissertation Abstracts International*. 30(1).

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในรายวิชาดนตรีสากล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล เพื่อพัฒนาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ตามความคิดเห็นของผู้เป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริการหมวดวิชาศิลปะ(ดนตรี)และครูผู้สอนรายวิชาดนตรี ซึ่งเป็นการติดตามและประเมินผลสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้รายวิชาอื่นต่อไป ได้ดำเนินการ

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรี
สากล

ตอนที่ 3 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล

ตอนที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล

คำแนะนำ โปรดเขียน ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือตามความเป็นจริง เพียงข้อละ 1 เครื่องหมายและเติมข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของครูผู้สอนรายวิชาดนตรีสากล

เกณฑ์การเลือกตอบ

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด/ควรแก้ไข

กรุณาอ่านคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามแต่ละตอน และตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะนำไปประกอบการประเมินผลการศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะเก็บไว้เป็นความลับ โดยใช้ประโยชน์ในงานวิจัย(การศึกษาสภาพปัญหาการสอนในรายวิชาดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา1) เท่านั้น และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย \surd ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 31 ปี 31 - 35 ปี
 36 - 40 ปี 41 - 45 ปี มากกว่า 45 ปี
3. การศึกษาขั้นสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีสากลด้านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีสากล

รายการ	สภาพปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหาการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
2. แผนการเรียนที่มีให้นักเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
3. มีการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชา					
4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
5. ความเหมาะสมของ ของจำนวนครูต่อจำนวนผู้เรียน					
6. มีการเตรียมการสอนได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน					
7. ครูผู้สอนมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย					
8. มีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
9. ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน					
10. ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในด้านการสอนวิชาดนตรีสากล					
11. ครูผู้สอนมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนดนตรีสากล					
12. มีการจัดแผนการสอนอย่างเหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่สอน					

ตอนที่ 3 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาดนตรีสากล

รายการ	สภาพปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านสถานที่และความเหมาะสมของห้องเรียน					
2. สถานที่อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน					
3. โต๊ะ เก้าอี้ มีสภาพพร้อมใช้งาน และแสงสว่างภายในห้องเรียน มีความเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน					
4. มีการตรวจสอบปรับปรุงดูแลรักษาเครื่องดนตรีอยู่เสมอ					
5. สถานที่และอุปกรณ์ในห้องเรียนอยู่ในมาตรฐาน					
6. ความเหมาะสมของ สถานที่และสภาพแวดล้อม					
7. สถานที่และอุปกรณ์เครื่องดนตรีมีสภาพพร้อมใช้งาน					
8. ความพึงพอใจในการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี					
9. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพทันสมัย และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้					
10. ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่ มีขนาดเหมาะสม					
11. หนังสือ ตำรา วารสาร และแหล่งสารสนเทศในห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย และมีความเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน					
12. การสนับสนุนทางด้านงบประมาณในวิชาดนตรีของโรงเรียนผู้สอน					

ตอนที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสากล

รายการ	สภาพปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีการชี้แจงทราบให้ถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล					
2. ในการทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน					
3. มีการแจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนทราบก่อนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง					
4. มีการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย					
5. มีการวัดและประเมินวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและและภาคปฏิบัติ					
6. มีการวัดผลและประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน					
7. ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนิสิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา					
8. เกณฑ์การตัดสินของการวัดผลประเมินผล มีความเป็นธรรมโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้					
9. มีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสารถของผู้เรียน พัฒนาการด้านต่างๆ และความแตกต่างของนักเรียน					

ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นาย ณรงค์วิชัย วงษ์สินธุ์
วันเดือนปีเกิด 29 กรกฎาคม พ.ศ 2525
สถานที่เกิด จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 123 เอกชัย 40/1 แขวงบางบอน เขตบางบอน
กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน บริษัทสยามดนตรียามาฮ่า

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2544 ระดับมัธยมศึกษา จากโรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม
จ.ร้อยเอ็ด
พ.ศ.2550 ระดับปริญญาตรี เอกดนตรีสากล
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ.2556 ระดับบัณฑิตศึกษา ป.บัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2561 ระดับปริญญาโท กศ.ม สาขาวิชาศิลปศึกษา(ดนตรีศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร